

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott

*Fråga om hänvisning
av motion till utskott*

Motion 2022/23:2405 av Nooshi Dadgostar med flera (V) Snabbutredning
av statlig förköpsrätt
föredrogs.

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nooshi Dadgostar med flera, Vänsterpartiet, har lämnat in en motion med återopande av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt denna bestämmelse får motioner med anledning av en händelse av större vikt väckas gemensamt av minst tio ledamöter om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under allmänna motionstiden eller någon annan motionstid i 9 kap. riksdagsordningen.

Motionen handlar om att samhällsnyttiga fastigheter som ägs av ett aktiebolag ska kunna återföras till det offentliga för att inte hamna hos oseriösa eller säkerhetspolitiskt skadliga ägare. I motionen föreslås ett tillkännagivande om att Utredningen om en ny förköpslag (Fi 2022:07) ska få ett tilläggsdirektiv att snabbutreda en statlig förköpsrätt, som även gäller fastigheter som aktiebolag äger.

Motionen bordlades vid sammanträdet onsdagen den 21 juni.

Rätten att väcka motioner med anledning av en händelse av större vikt infördes i samband med grundlagsreformen 1974. Det underströks då att den föreslagna bestämmelsen är av undantagskaraktär. Riksdagen har också tillämpat bestämmelsen restriktivt.

Regelverket för köp och försäljning av fastigheter får anses känt sedan tidigare, liksom de möjliga effekter som skulle kunna uppstå vid försäljning av samhällsnyttiga fastigheter. Även kommunernas försäljningar av sådana fastigheter har varit kända sedan tidigare.

Yrkandet i den motion som nu har lämnats in rör därmed en fråga som har kunnat förutses och beaktas under allmänna motionstiden.

Talmannens bedömning är därför att motionen inte kan väckas med stöd av 9 kap. 15 § riksdagsordningen. Enligt 11 kap. 7 § riksdagsordningen föreligger därmed hinder mot att hänvisa motionen till utskott.

Talmannen föreslår därför att kammaren lägger motionen till handlingarna.

Bifalls detta? Svaret är ja.

Motionen lades till handlingarna.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollen för den 1 och 2 juni justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen anmälde att *Linus Lakso* (MP) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 26 juni, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Marielle Lahti* (MP).

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Ann-Sofie Alm* som suppleant i försvarsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i försvarsutskottet
Ann-Sofie Alm (M)

§ 5 Meddelande om namnändring

Andre vice talmannen meddelade att *Aylin Fazelian* (S) ändrat namn till *Aylin Nouri*.

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2022/23:132 till utbildningsutskottet

Skrivelse
2022/23:125 till näringsutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 7 Svar på interpellation 2022/23:350 om arbetsmarknadspolitiska prioriteringar

Anf. 2 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Teresa Carvalho har frågat mig om jag avser att ge i uppdrag till Arbetsförmedlingen att omprioritera insatser till följd av styrningen mot fler deltagare i matchningstjänster och arbetsmarknadsutbildning och vilka insatser som då kan komma i fråga. Vidare frågar hon om jag tagit initiativ till en analys av konsekvenserna av regeringens nedskärningar på anslaget 1:3 på utgiftsområde 14 när det gäller antalet deltagare i

arbetsmarknadspolitiska program och insatser och om jag i så fall kan redogöra för resultatet av analysen.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2023 en effektivare arbetsmarknadspolitik genom att prioritera kostnadseffektiva insatser som är arbetsplatsnära och som bidrar till en hög sökaktivitet. Arbetsförmedlingen fick därför i regleringsbrevet för 2023 ett uppdrag att bland annat öka antalet deltagare i arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning, lönebidrag och andra subventionerade anställningar.

Ett fortsatt högt antal deltagare i matchningstjänster kan också bidra till fler kontakter med arbetsgivare och bättre möta arbetsgivares kompetensförsörjningsbehov. I budgetpropositionen för 2023 föreslog regeringen också extra medel för att öka antalet praktikplatser.

I enlighet med riksdagens beslut om vårändringsbudgeten förstärks Arbetsförmedlingens personalresurser med 50 miljoner kronor för att kunna möta den ökade arbetslösheten. Även om detta finansieras genom motsvarande minskning av programmedel finns det fortfarande ett utrymme för en ökning av insatser i förhållande till nuvarande nivåer som svarar mot utmaningarna på arbetsmarknaden.

Arbetslösa som inte kan få ett arbete kan behöva utbildning. I enlighet med riksdagens beslut om vårändringsbudgeten satsas över 700 miljoner kronor för att skapa 8 350 fler platser inom yrkesutbildningen för vuxna i hela landet.

Vidare har partierna i Tidöavtalet enats om att under mandatperioden genomföra en bidragsreform och sänka skatten på arbetsinkomster så att det lönar sig bättre att gå från bidrag till jobb. Det kommer också att ställas tydligare aktivitetskrav på den som är arbetslös.

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att förbättra den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetslösa. Den som står utan arbete måste vara beredd att omskola sig eller söka jobb i en annan kommun.

Arbetslinjen ska återupprättas, och alla som kan arbeta ska arbeta. Det ska löna sig att gå från bidrag till jobb och ställas höga krav på den som söker jobb kombinerat med att arbetslösa erbjuds rätt stöd och insatser. Det ska också finnas tydliga aktivitetskrav för att få bidrag.

Detta är en arbetsmarknadspolitik med kostnadseffektiva insatser utformade så att fler kommer i arbete.

Anf. 3 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret, även om jag väl inte anser att jag fick ett tillräckligt heltäckande svar på mina frågor. Det ska vi förhoppningsvis lösa här under debattens gång.

Det jag ställt frågor om är kort och gott vad konsekvenserna för arbetsmarknadsinsatserna blir av regeringens budget, som ju innehåller en nedskärning med miljardbelopp på anslaget för den aktiva arbetsmarknadspolitiken samtidigt som vi går in i lågkonjunktur.

Regeringen har tidigare, liksom i svaret vi fick höra här från arbetsmarknadsministern, varit tydlig med att neddragningarna inte ska leda till färre platser i arbetsmarknadsutbildning eller de privata matchningstjänsterna. Tydligen ska det rent av bli fler som får stöd. Nu när halva året har gått vill jag helt enkelt veta om regeringen fortfarande gör bedömningen att det här kommer att uppnås. Vilka insatser är det då som färre ska kunna

ta del av? I logikens namn måste ju någonting påverkas när miljardbelopp försvinner.

Fru talman! Jag kan tillstå att rätt utformade kan de privata matchningstjänsterna säkert hjälpa vissa grupper av arbetssökande. Men mycket tyder på att det är fel åtgärd för de långtidsarbetslösa som framför allt är i behov av mer omfattande och rustande insatser.

Många långtidsarbetslösa saknar utbildning. Det var anledningen till att vi socialdemokrater byggde ut Kunskapslyftet under vår tid i regering, inte minst med vuxenutbildningsplatser. Det är också anledningen till att vi inom arbetsmarknadspolitiken vill satsa mer på kortare arbetsmarknadsutbildningar, som faktiskt efterfrågas på arbetsmarknaden.

Förutom att det behövs fler utbildningsplatser förstår vi socialdemokrater att många långtidsarbetslösa som saknar utbildning och kanske därtill har bristfälliga språkkunskaper och kort arbetslivserfarenhet kan behöva förberedande insatser för att i nästa steg vara bättre rustade att tillgodogöra sig en utbildning. Men det är precis det som Johan Pehrson blundar för. Det är precis det han skär ned på. I stället tror han att långtidsarbetslösheten beror på att det är för fett att vara arbetslös.

Vi är helt överens om att det ska ställas höga krav på arbetssökande att göra sig anställbara. Men kraven måste ackompanjeras av stöd som rustar människor med de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar. Där är vi mindre överens; det ser vi i den budget som gäller för det här året.

Jag kan också påminna om skillnaderna mot budgeten förra året, det vill säga året då Liberalerna inte satt i regeringsställning utan lade fram en egen budget här i riksdagen. Då föreslog Liberalerna en ganska kraftig neddragning på arbetsmarknadsutbildningarna specifikt. Så det är ändå legitimt att ifrågasätta hur viktigt det egentligen är för Johan Pehrson, när han nu säger sig vilja freda arbetsmarknadsutbildningarna från regeringens neddragningar på den övriga arbetsmarknadspolitiken.

Men det kanske är en genuin omsvängning från Liberalernas sida, och det är ju bra i så fall. Jag oroas dock fortfarande av att regeringens politik i praktiken ändå kan leda till att färre får möjligheten, eftersom man skär ned så kraftigt på det anslag som finansierar större delen av arbetsmarknadsinsatserna, inklusive arbetsmarknadsutbildningarna.

Jag hoppas som sagt att ministern vill utveckla sitt svar om vilka insatser det dras in på det här året. Han får gärna också säga något om hur många färre totalt som kommer att få stöd för att komma i arbete.

Anf. 4 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka min kollega Teresa Carvalho för denna viktiga fråga och möjligheten att få debattera den.

Jag vill också understryka att vi i dag har enorma behov på svensk arbetsmarknad. Det är därför ett stort problem att resurser avsatta för arbetsmarknadspolitiska insatser inte utnyttjas utan lämnas tillbaka, år efter år. Denna diskussion och debatt har vi också haft med arbetsmarknadsministern flera gånger. Det är särskilt problematiskt eftersom behoven på arbetsmarknaden är jättestora i dag.

I budgetpropositionen för 2023 beslutade regeringen att budgetanslaget för nystartsjobben ska uppgå till 8,1 miljarder kronor, en fördubbling jämfört med 2022. Vi har tidigare som sagt, både i kammaren och i debattartiklar, varnat för risken för att medel avsatta för nystartsjobb inte kom-

mer att utnyttjas utan att miljardbelopp kommer att lämnas tillbaka vid årets slut.

Detta är som sagt särskilt oroande eftersom nystartsjobben bygger på en rättighetslag, vilket innebär att det är troligt att medlen inte kommer att utnyttjas fullt ut när den ekonomiska aktiviteten minskar. Detta innebär att regeringens och Sverigedemokraternas beslut kan leda till en situation där medlen för arbetsmarknadspolitiska insatser och Arbetsförmedlingens verksamhet inte kommer att räcka till, samtidigt som vi kommer att se medel för nystartsjobb lämnas tillbaka.

Vi har som sagt tidigare påpekat att detta kan få förödande konsekvenser för arbetsmarknadspolitiken men också för legitimiteten för den politiken. Regeringen valde att inte lyssna på oss då. Jag hoppas att regeringen kan lyssna på oss i dag.

När jag tittar på Arbetsförmedlingens återrapportering till regeringen fram till maj 2023 ser jag att endast 26 procent av de avsatta 7,5 miljarder kronorna för nystartsjobb har använts, det vill säga 1,98 miljarder kronor. Med den nuvarande förbrukningstakten för året kommer troligen mindre än 5 miljarder kronor att användas. Närmare bestämt är det 4,8 miljarder kronor som vi tror kommer att utnyttjas. Dessutom vet vi att aktiviteten minskar under sommarmånaderna, vilket innebär att sannolikheten ökar för att vi kommer att hamna någonstans runt 4,5 miljarder kronor.

Med andra ord verkar våra tidigare varningar slå in, och risken är nu att 3 miljarder kronor som är avsatta för nystartsjobb inte kommer att användas. Dessa pengar skulle som sagt kunna användas till arbetsmarknadsutbildning och till att förstärka Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag så att fler kan anställas på Arbetsförmedlingen. Men inget av detta har regeringen valt att prioritera.

Med anledning av Arbetsförmedlingens återrapportering till regeringen vill jag fråga statsrådet hur han motiverar att medel som är avsatta för arbetsmarknadspolitiska insatser och inte minst för Arbetsförmedlingens organisation inte motsvaras av tillräckligt med resurser. Myndigheten börjar redan nu skära ned på personalkostnaderna, vilket vi kommer att debattera lite senare. Samtidigt kommer Arbetsförmedlingen att skicka tillbaka 3 miljarder kronor till regeringen och staten.

Jag vill också fråga vilka åtgärder statsrådet tänker vidta för att säkerställa en effektiv och optimal användning av dessa medel för att bekämpa arbetslösheten, inte minst den långtidsarbetslöshet vi har i dag, samt hur vi ska främja sysselsättningen och hantera kompetensförsörjningen i Sverige.

Anf. 5 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack till mina kollegor och till interpellanten samt till statsrådet, som är här och ger oss svar på de interpellationer vi ska debattera i dag.

Jag kommer i denna interpellationsdebatt att ha fokus på de personalresurser som dessa 50 miljoner kronor, som inte fanns med i höstens budget men fanns med nu i vårbudgeten, skulle möjliggöra för att möta den ökade arbetslösheten – alltså, som jag ser det, för att klara av Arbetsförmedlingens ordinarie arbetsuppgifter. Dessa 50 miljoner kronor, är det kaffepengar? Det kanske blir en kaka till också. Men mer är det inte, i dessa sammanhang.

Pehrson talar sig varm för att människor ska gå från bidrag till jobb. Men då kan man inte skära ned på utbudet av insatser, vilket den här regeringen har gjort. Människor som står nära eller långt från arbetsmarknaden är individer som behöver olika typer av insatser. Någon behöver en mindre insats, och vissa behöver fler, större insatser över tid för att till slut landa och vara inne på arbetsmarknaden. Då kan man inte smalna av och säga: Nu ser vi till att utbudet blir mindre och alternativen färre. Arbetsförmedlingen säger själva att vi behöver fler olika varianter av insatser för att människor ska komma i jobb, inte färre.

I stället lägger regeringen många av sina ägg i nystartsjobbskorgen. Nystartsjobben riktar sig till dem som står ganska nära arbetsmarknaden. I ganska hög grad skulle de kunna komma i arbete utan dessa riktade insatser.

Samtidigt ser vi ett stort utnyttjande, och fusk, från företag som använder sig av nystartsjobb. Det är inte kaffepengar som blöder från staten i samband med detta utnyttjande och fusk. Men där ser vi inga krafttag alls från regeringen för att se till att de pengarna går till de riktade insatserna.

Dessutom har majoriteten av nystartsjobben historiskt sett inte riktat sig till kvinnor utan till män. Samtidigt ser vi att många kvinnor är långtidsarbetslösa och behöver komma in på arbetsmarknaden.

Statsrådet brukar säga att man ska vara rädd om skattebetalarnas pengar, och jag kan inte annat än hålla med till hundra procent. Men jag tycker inte att det är ansvarsfullt att tillåta att företag utnyttjar systemet och att dessa pengar går till oseriösa företag – att det inte finns tillräckligt med resurser för att kontrollera och följa upp.

Jag tycker att man ska investera i människor och att det är det viktigaste och bästa sättet att använda skattemedlen. Min fråga till statsrådet är därför: Varför finns det utrymme i programmedlen? Varför lägger man inte sitt största engagemang och sin kraft på att se till att alla dessa programmedel faktiskt jobbar? Skattepengar ska jobba, och de ska jobba genom att vi investerar i människor så att de kommer ut på arbetsmarknaden.

Anf. 6 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Tack för inläggen i denna interpellationsdebatt, som faktiskt handlar om 89 miljarder ägg. Det är den summa som en majoritet i riksdagen har ställt sig bakom och som vi brett satsar på detta område. Jag hör här inne att det finns de som vill satsa ännu mer, som tycker att 89 miljarder är för lite.

Vi jobbar intensivt för att se till att vi hushållar med dessa 89 miljarder på absolut bästa sätt.

Vi noterar att andra partier drar ned på nystartsjobben och satsar på andra saker. Att det är få nystartsjobb kan bero på att vi har en förvånansvärt, ska vi ärligt säga, positiv utveckling på arbetsmarknaden trots det bistra läget. Vi ska komma ihåg att vi lever i en krigsekonomi. Vi bor granne med ett krig. Vi har hög inflation. Vi har genomlidit en pandemi, och vi vet inte vad den kommande vintern kommer att bjuda. Jag vill påminna alla här inne om att det är sex månader till julafton – ja, mindre än det, faktiskt. Då kommer vi återigen att möta en energisituation i det här landet som gör det svårt. Men ändå ser vi en rätt stark arbetsmarknad.

Vi planerar och är beredda på att det kan bli kärvare tider. Det är svårt att sia. Därför ska man se att vi då återkommer i en vårändringsbudget. Vi kommer snart att återkomma med nya prognoser. Allt som interpellanten och deltagarna i debatten i övrigt för fram kommer ju att vägas in i den budget som vi lägger på riksdagens bord i höst men också i eventuella ytterligare justeringar i den så kallade höständringsbudgeten, om det är aktuellt.

Jag ser och hör det ni säger. Under de senaste 10, 20 eller 30 åren har man flyttat runt anslag på Arbetsmarknadsdepartementet – just nu är det 89 miljarder – för att maximera insatserna och nå dem som är långt från arbetsmarknaden, dem som är medellångt från arbetsmarknaden och dem som befinner sig närmare arbetsmarknaden.

Jag kan inte just nu ge mer svar om vad vi planerar i höstens budget. Vi kommer att återkomma, och då är jag helt säker på att de fyra riksdagsledamöter som är här i kammaren nu kommer att återkomma med vad de anser vara bättre förslag. Jag gissar att det då kommer att handla om att man ska ha ännu mer resurser.

Vi tror att man hushållar bäst genom att hela tiden försöka söka effektivisering. Det kan man säga när som helst. Effektivare arbetsmarknadspolitik är det svårt att vara emot. Man kan ju inte vara för en ineffektiv arbetsmarknadspolitik.

Men vi har detta i en tid då Arbetsförmedlingen och andra aktörer har varit föremål för stora omställningar på arbetsmarknaden. Vi har nu också att hantera det fantastiska omställningsstödet, som adderar ytterligare stöd till människor för att de ska kunna omskola sig själva mer offensivt eller ha resurser och ytterligare stöd i händelse av arbetslöshet utöver det som vi nu pratar om.

Jag kan inte ge mycket mer än så, men vi försöker med resurser i vårändringsbudgeten att parera detta. Slutligen görs också stora satsningar post-pandemi på utbildningar inom yrkeshögskola och yrkesvux.

Anf. 7 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Johan Pehrson inledde sitt inlägg med att försöka vara lite rolig och säga att det finns 89 miljarder ägg i arbetsmarknadskorgen. Han hänvisar då till ungefär hur mycket pengar det finns i den totala arbetsmarknadspolitiken.

Men den fråga som vi diskuterar i den här interpellationsdebatten berör ju specifikt insatserna i anslaget 1.3. Där har vi i dag ungefär 7 miljarder, vilket är ungefär 2 miljarder mindre än förra året, för det är detta som regeringen skär ned på. När Johan Pehrson pratade om 89 miljarder inkluderade han exempelvis a-kassan. Så låt oss hålla oss till ämnet.

Jag kan ju konstatera att Johan Pehrson så här efter ett halvår som arbetsmarknadsminister inte kan svara klart och tydligt på vad konsekvenserna i praktiken blir av de neddragningar som jag nu ställer frågor om. Det är önsketänkande som vi får höra om. Vi får höra om effektiviseringar. Det är just ett önsketänkande, och det kommer att få konsekvenser.

Detta är inte heller första gången som jag ställer frågor om detta, och svaren har ju uteblivit, så också i dag. Därför har jag frågat riksdagens utredningstjänst och bett dem att titta på effekterna av Socialdemokraternas jobbsatsningar i budgeten i förhållande till regeringens. Det visar sig att cirka 20 000 fler skulle få stöd att komma i arbete med vår politik –

med bibehållen fördelning mellan de olika insatserna, är väl bäst att tillägga.

Medan vi socialdemokrater vill växla upp väljer regeringen att tvärtom skära ned på de insatser som finns för att bryta långtidsarbetslösheten. Att bryta långtidsarbetslösheten är något vi måste göra för att bryta segregationen och öka samhällsgemenskapen.

I slutet av förra mandatperioden fick vi också se ett tydligt trendbrott. Trots flyktingkris, pandemi och krig i vårt närområde började faktiskt kurvorna peka åt rätt håll. Långtidsarbetslösheten började sjunka för första gången på mycket länge. Sysselsättningen ökade, och etableringstiden för nyanlända halverades dessutom. Det är denna utveckling som jag nu är rädd kommer att tvärnita med regeringens nedskärningar. Det sista Sverige behöver är ju mer segregation och utanförskap.

Johan Pehrson kanske har en okänd plan för jobben. Vad är regeringens strategi för att bryta långtidsarbetslösheten? Det är inte bara jag själv, vi socialdemokrater eller den samlade oppositionen som undrar detta, utan vi hör också att exempelvis Svenskt Näringsliv undrar vad som egentligen är regeringens jobbpolitik.

Än så länge har det varit rätt mycket snack och väldigt lite verkstad, får man säga. Det har varit väldigt mycket prao och väldigt få initiativ, förslag och propositioner.

Mycket kan sägas om detta, men för att avsluta kan jag konstatera att arbetsmarknadsministern med envishet håller fast vid påståendet att fler ska kunna få stöd trots att så mycket resurser försvinner från arbetsmarknadsinsatserna. Därför vill jag återigen ställa denna tämligen enkla fråga till arbetsmarknadsministern: Hur ska fler få stöd att komma i arbete när det är färre insatser som erbjuds? Det går ju helt enkelt inte ihop!

Jag synar arbetsmarknadsministerns bluff med hjälp av riksdagens utredningstjänst. Med regeringens budget är det i år 20 000 färre som kommer att få insatser för att komma i arbete jämfört med Socialdemokraternas alternativ.

Anf. 8 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag ställde två frågor som problematiserar en diskussion. Jag fick inte något svar på hur statsrådet ser på det faktum att nu när man har fördubblat pengarna till nystartsjobben kommer dessa pengar knappt att användas. Det vill säga att 3 miljarder kronor kommer att skickas tillbaka oanvända till staten.

Statsrådet säger att man kommer att komma tillbaka när det gäller budgeten för nästa år. Det vi diskuterar är det som är i dag. Tittar vi på siffrorna i budgeten i dag kan vi konstatera att pengarna inte används. Det är detta som är problemet.

Det handlar inte om att vi socialdemokrater vill ha mer pengar till arbetsmarknadspolitiken eller att 89 miljarder ska bli 99 miljarder. Det vi är ute efter är att man ska kunna se till att de här resurserna används klokt.

Vi kan titta på anslagen. Av de 89 miljarderna går 38 miljarder till a-kassan. 6,9 miljarder går till arbetsmarknadspolitiska program och insatser. 7,7 miljarder är Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag, det vill säga personal, kontor, löner och så vidare för att vi ska kunna ha en statlig arbetsmarknadsmyndighet.

Låt mig återgå till frågan. Jag skulle gärna vilja höra statsrådet kommentera detta utifrån det vi ser i dag och det som Arbetsförmedlingen har rapporterat in till regeringen. Det är 3 miljarder som inte kommer att användas om vi fullföljer det som Arbetsförmedlingen har rapporterat in till regeringen. Anser statsrådet att dessa pengar kunde användas till exempelvis arbetsmarknadsutbildningar eller till att rusta upp Arbetsförmedlingen, så att vi – inte minst mot bakgrund av vad statsrådet sa om post-pandemi – har en arbetsförmedling som är välrustad för att hantera kriser?

Anf. 9 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Statsrådet talar många gånger, även i dag, om en effektivare arbetsmarknadspolitik. Nej, det kan man inte vara emot. Men vi socialdemokrater vill ha en aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi samlar ihop skattepengar och subventionerar för att vi vill att människor ska jobba. Alla människor som kan jobba ska ju jobba, och då behöver vi ha insatser för att de också ska kunna ta ett jobb. Då tänker jag att dessa pengar också behöver jobba, inte åka till Arbetsförmedlingen, stampa, stå stilla och komma tillbaka medan vi tittar på. Dessa pengar ska vi satsa så att de används på absolut bästa sätt och så att vi stärker och bygger och investerar i individer som också kan bli skattebetalare.

Vi vill ha en aktiv arbetsmarknadspolitik. Är det samma sak för statsrådet, att det är en effektiv arbetsmarknadspolitik? Det kan han gärna få utveckla.

Jag kan bara konstatera att det är väldigt fumligt av denna regering och av statsrådet att dutta med kaffepengar i en vårändringsbudget. Kommer dessa pengar att användas i år, eller ska de sparas för att sedan användas till det kommande underskottet för att hantera de kommande nedskärningarna? Används dessa pengar, kaffepengarna, 50 miljoner, i år?

Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Vad är jobbpolitiken? Det är väl klart att den är aktiv och effektiv, men Liberalerna tänker aldrig medverka i en regering till en politik där vi gömmer undan människor i olika åtgärder för att bara nå lägre arbetslöshet. Målet ska vara att man ska gå till en egen försörjning, där man kan få den frihet, den möjlighet och den egenmakt som det innebär. Det är kanske det första jobbet, det första riktiga jobbet. Detta måste leda till riktiga jobb. Därför lägger vi om stora delar.

Jag vet att Socialdemokraterna älskade extratjänsterna, men det har inte gjorts stora utvärderingar som har visat att de har lett till enorma resultat, till att människor har tagit gigantiska steg in på arbetsmarknaden. Det har inte hänt. Jag väntar gärna på en sådan rapport. Om det kommer sådana rapporter ska jag läsa dem med stort intresse.

Jag ska också läsa den sensationella uträkningen från riksdagens utredningstjänst – och den är väl inte så sensationell. Det handlar om hur det blir om man satsar ännu mer pengar. Socialdemokrater har ju *en* politik när man lägger sin sista budget. När man hamnar i opposition har man en ny politik, där man lägger ännu mer resurser än vad man först hade tänkt göra enligt den budget som gällde det sista året dessförinnan. Men man är inte sämre än att man kan ändra sig. Man kommer med nya förslag. Och nu har ni mer resurser. Jag säger det.

Men jag menar att man måste kunna använda 89 miljarder, inklusive a-kassan. Allt det är tänkt att användas. Detta är otroligt svårt, och det tror jag ändå att Socialdemokraterna kan erkänna. Man ser hur detta har flyttats i statsbudgeten från år till år när ni har försökt planera. Det gäller alltså utgifterna. Det är ju inget självändamål att man ska göra av med alla pengar. Den tiden måste väl ändå vara förbi också för interpellanten och meddebattörerna här – att det finns ett självändamål att göra av med alla pengar.

Dessa resurser finns. Om de inte används ska man se: Kan vi göra detta effektivare? Kan de användas på något annat område? Kan det bli ännu fler yrkesutbildningar? Kan det bli ännu fler satsningar på annan reguljär utbildning? Ja, det är kanske ännu bättre arbetsmarknadspolitik.

Sedan vill jag säga något för protokollet och till dem som lyssnar på denna debatt. Det handlar om att göra om språkundervisningen, skärpa kraven och se till att människor kommer i språkundervisning. Det är ingen idé att någon här inne sitter och tjuvar över att ingen har lärt sig svenska på ett, fem eller tio år. Det är väl bättre att de gör det nu, i så fall. Sfi måste reformeras. Det måste in ett helt annat ramverk och helt andra krav. Där räknar jag med Socialdemokraternas stöd, för jag gissar att de åtminstone numera är för krav när det gäller svenska språket.

Sedan handlar det om att bekämpa inflationen. Det är viktig jobbpolitik. Bekämpar vi inte inflationen kommer arbetslösheten garanterat att börja öka igen. Nu har man räknat med det, men vi har inte sett det än. Vi måste bekämpa inflationen. Vi måste rusta oss för yttre och inre hot. Det är också arbetsmarknadspolitik, kan jag säga. Det handlar om att människor ska våga investera i Sverige. Vi ser hur investeringarna kommer hit på rad. Jag möter direktörer när det gäller alla möjliga gröna och bra investeringar som undrar: Har du något folk att sätta i arbete? Jajamän, vi håller på för fullt.

Varje månad startar kanske 1 000 olika arbetsmarknadsutbildningar. Vi har en yrkeshögskola som har växt väldigt kraftigt och med bibehållen kvalitet. Vi ser till att vi växer och får kvalitet i den högre utbildningen, för vi måste ha några fler ingenjörer i Sverige också. Vi jobbar med ungdomsskola för att minska antalet avhopp. Det handlar om ungar som inte har fått tillräckliga betyg för att gå vidare till gymnasiet. Antalet har vuxit år efter år.

Allt detta tillsammans med motkrav när det gäller försörjningsstöd under längre tid är en del i en samlad politik för jobb och för egenmakt åt individer som får äran att försörja sig själva.

Anf. 11 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det blev lite fylligare på slutet. Nu återstår det bara för regeringen att börja leverera i fråga om dessa saker, för fortfarande ekar det rätt tomt. Det har inte trillat ned en massa propositioner eller ens direktiv till utredningar som sedan ska bli propositioner på arbetsmarknadsområdet. Men vi ser fram emot fortsättningen.

Jag måste bara få bemöta det arbetsmarknadsministern säger. Han insinuerar att vi socialdemokrater i opposition har mer pengar att röra oss med jämfört med om vi hade suttit i regering och jämfört med den nuvarande regeringen. Men den enkla sanningen är att vi har lika mycket pengar, men vi prioriterar väldigt olika.

Regeringen satsade framför allt på en stor skattesänkning för höginkomsttagare, och vi socialdemokrater valde i stället välfärden och jobbpolitiken. Det är bland annat därför vi har mer resurser till arbetsmarknadsinsatserna.

Jag ska försöka summera denna debatt, fru talman. Jag kan konstatera att den SD-ledda regeringen inledde mandatperioden med att ta fram motorsågen och storsläggan mot arbetsmarknadspolitiken. Detta sker samtidigt som vi går in i lågkonjunktur.

Riksdagens utredningstjänst har som sagt jämfört våra budgetalternativ. Då ser vi skillnaden. Med regeringens politik får ungefär 20 000 färre personer i behov av stöd för att komma i arbete hjälp och insatser jämfört med vår politik.

Arbetsmarknadsministern talar svepande om effektiviseringar, men det verkar i sammanhanget mest vara kodord för billigt och privat. Vad som faktiskt svarar upp mot behovet på arbetsmarknaden verkar inte vara lika viktigt som att spara på arbetsmarknadspolitiken för att ha råd med skattesänkningar.

Jag inser att min talartid är slut, så jag får tacka för mig och denna debatt.

Anf. 12 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag känner att jag vill bemöta lite av detta med motorsågar och storsläggor. Det känns som att man ska vara försiktig med att ta till Johan Pehrsons mustiga språk. Man ska ibland hålla igen lite, för det kan träffa lite fel. Det är väldigt svårt att säga att man har tagit fram stora släggor och motorsågar när vi har en samlad arbetsmarknadspolitik av denna volym.

Jag vill bara understryka – och jag vill att det är tydligt – att jag önskar att vi behöver ha lite mindre av detta i framtiden. Om vi lyckas med ett företagsklimat och ett entreprenörsklimat så att det blir fler nya jobb kommer det att bli mer skattepengar. Vi ser nu hur SKR kämpar. Socialdemokraterna själva hade väl inte en krona till SKR i vårändringsbudgeten. Rätta mig om jag har fel! Det går bra att nicka eller skaka på huvudet. Jag vet att ni inte hade det.

Det är så pengarna rullar in. Det är så välståndet skapas och i grunden en fungerande ungdomsskola och högre utbildning. Det är det som ska göra att människor kommer i arbete, och det är det som gör att vi kan se till att vi får den kompetensförsörjning som behövs.

Många av de saker Socialdemokraterna gjorde var kloka, så vi har tagit vid. Det gäller till exempel att man efter åtta år kom fram till att det är bra att dimensionera gymnasieskolan. Tyvärr tog det åtta år. Men det är bättre med år åtta än inget alls. Fler människor söker sig till de utbildningarna, och ungdomarna får ett ärligt svar om var jobben finns i framtiden. Det är dumt att utbilda sig till jobb som inte finns, även i ett land som ger den friheten till alla människor att välja utbildning och kämpa om de platser som finns.

Regeringen prioriterar skola och utbildning. Vi har valt att lägga om politiken och öka kontrollerna. Vi jobbar vidare med dessa frågor, men det tar lite tid. Det finns inga färdiga lagförslag, eftersom det var tomt i lådorna

när vi tog över från Socialdemokraterna. Ni kommer att få se, och vi kommer att prata mycket om detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2022/23:363 om minskade resurser till Arbetsförmedlingen

Anf. 13 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig om jag har samrått med Arbetsförmedlingen om konsekvenserna av resursnedskärningarna. Han har också frågat vilka åtgärder som övervägs eller har diskuterats för att mildra de negativa effekterna på myndighetens förmåga att erbjuda adekvat stöd och möjligheter till sysselsättning för arbetslösa, särskilt de som varit utan arbete under en längre tid.

För att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska fungera väl behöver Arbetsförmedlingen och de insatser som myndigheten har till sitt förfogande vara effektiva. Regeringen bedömer att det finns utrymme för effektiviseringar av arbetsmarknadspolitiken.

Den beräknade minskningen av Arbetsförmedlingens förvaltningsmedel mellan 2023 och 2024 framgick av såväl budgetpropositionen för 2023 som budgetpropositionen för 2022. Att förvaltningsanslaget beräknas minska är alltså inget nytt.

Arbetsmarknadsdepartementet har löpande dialog med myndigheten och har bland annat följt upp hur myndigheten avser att anpassa verksamheten till beräknade anslagsmedel i budgetpropositionen för 2023.

Nu syns tecken på att läget på arbetsmarknaden börjar svalna. Både antalet varsel och antalet konkurser har varit högre de senaste månaderna och arbetslösheten väntas öka 2023 och 2024. I enlighet med riksdagens beslut om vårandringsbudgeten förstärks Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 50 miljoner kronor för att kunna möta den ökade arbetslösheten.

Behovet av medel för kommande år ses över inom ramen för arbetet med budgetpropositionen för 2024. Regeringen följer utvecklingen av arbetslösheten nog.

Anf. 14 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Johan Pehrson för svaret.

När Johan Pehrson tillträdde som ansvarigt statsråd för Arbetsmarknadsdepartementet sa han i en intervju till nättidningen Altinget den 20 oktober att han skulle göra allt för att göra Arbetsförmedlingen till en myndighet av toppklass. Efter drygt åtta månader med Johan Pehrson vid roret ser vi tyvärr att Arbetsförmedlingen är långt ifrån toppklass. Snarare ser vi ett sjunkande skepp.

Fru talman! Högern har länge ifrågasatt och kritiserat den aktiva arbetsmarknadspolitiken och den statliga Arbetsförmedlingen. Redan inför valet 2018 drev högerpartierna, inklusive Sverigedemokraterna, på för att avskaffa Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form. Som en del av denna

strategi genomfördes betydande förändringar inom arbetsmarknadspolitiken år 2019, inte minst när riksdagen antog M-KD-SD-budgeten i slutet av 2018, vilket ledde till en minskning på över 3 miljarder kronor av medlen till Arbetsförmedlingen och de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Dessa nedskärningar resulterade i uppsägningar av personal och stängning av flera kontor, vilket drabbade tillgängligheten och närheten till Arbetsförmedlingens tjänster för många människor. Tyvärr har nedskärningarna fortsatt. Riksdagen röstade i november 2021 för en gemensam M-KD-SD-budget för år 2022, där ytterligare nedskärningar genomfördes inom arbetsmarknadspolitiken. Detta inkluderade en minskning av medel för nya arbetsmarknadsutbildningar och borttagande av inte minst extratjänster. Under denna period har Arbetsförmedlingen också haft ansvaret för att hantera pandemins effekter, vilket har lett till ökad arbetslöshet och rekordhög varselantal.

Trots dessa utmaningar har Arbetsförmedlingen fått mindre pengar för 2023 och måste nu spara 700 miljoner kronor på grund av regeringens nedskärningar. Johan Pehrson kontrade med att tillföra myndigheten 50 miljoner kronor i vårändringsbudgeten, men det visade sig vara en omfördelning av befintliga pengar – inte några nya medel.

I maj varslades Arbetsförmedlingens samtliga 320 beslutshandläggare om uppsägning, vilket innebär att den rollen kommer att försvinna från och med den 1 januari 2024. Detta kommer att leda till ökad arbetsbelastning för dem som ska ta över deras arbetsuppgifter.

Nyligen har det även meddelats att 90 nyutbildade arbetsförmedlare kommer att förlora sina jobb på grund av nedskärningar. Dessa personer har genomgått en intern utbildning under månader och kommer nu inte att kunna arbeta på myndigheten. Detta är slöseri med skattepengar och bristfällig planering, vilket innebär förlorad tid för de berörda individerna. Utöver dessa kommer 100 konsulter att sägas upp som en del av sparpaketet.

Fru talman! Sammanfattningsvis upplever många medarbetare inom Arbetsförmedlingen en ohållbar arbetssituation med hög arbetsbelastning och stress, vilket även påverkar de arbetslösa som söker hjälp. Köerna för att nå myndigheten är redan långa, och det är svårt att föreställa sig hur situationen kommer att förvärras efter dessa nedskärningar. Arbetslösheten och antalet långtidsarbetslösa förväntas öka, vilket förstärker behovet av tillräckliga resurser för Arbetsförmedlingen att hantera kompetensbristen och inte minst den försämrade arbetsmarknadssituationen.

Med allt detta som bakgrund vill jag ställa följande frågor till statsrådet. Vilka konkreta åtgärder och insatser övervägs för att mildra de negativa effekterna av nedskärningarna på Arbetsförmedlingen? Hur avser statsrådet att hantera den ökande arbetsbelastningen och stressnivån hos de anställda vid Arbetsförmedlingen till följd av nedskärningarna? Jag vet att statsrådet har talat om de 10 000 fantastiska medarbetarna på Arbetsförmedlingen, och därför vill jag ha svar på hur statsrådet ser på den ökade arbetsbelastningen. Vilka åtgärder kommer att vidtas för att säkerställa att servicen och tillgängligheten för de arbetslösa som söker hjälp från myndigheten inte påverkas negativt av dessa nedskärningar?

Anf. 15 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Nyligen kom statistik över arbetsmarknadsläget, som glädjande nog visar att svensk arbetsmarknad fortfarande går bra. Det visar att

den offensiva hanteringen av pandemin för att rädda svenska jobb och den aktiva arbetsmarknadspolitik vi förde därefter har gett effekt.

Tyvärr är vi på väg in i en lågkonjunktur, och till och med regeringen själv bedömer att arbetslösheten kommer att öka. Redan nu under våren har vi sett tydliga orosmoln i form av ökade varsel och fler som skriver in sig som arbetssökande och färre som går vidare till jobb från Arbetsförmedlingens insatser.

När det här året inleddes, precis som framgått av den tidigare debatten, genomförde regeringen stora nedskärningar på den aktiva arbetsmarknadspolitikerna med miljardbelopp. När vårändringsbudgeten så presenterades meddelade regeringen att det skulle tillföras 50 miljoner kronor till Arbetsförmedlingen för att möta den förväntat stigande arbetslösheten.

Vad som först verkade vara ett otillräckligt men ändå positivt besked visade sig dock vara en ren omfördelning mellan olika anslag till Arbetsförmedlingen. Det var alltså inte en enda ny krona till den samlade aktiva arbetsmarknadspolitikerna.

Men inte nog med det – det som arbetsmarknadsministern nyss kallade en resursförstärkning har i stället blivit ytterligare en besparing. Just i detta nu håller Arbetsförmedlingen, precis som min kollega Serkan Köse nyss redogjorde för, på med sparpaket för att förbereda för de ännu större neddragningar som regeringen har aviserat för nästa år. Därför vill jag ställa ett par frågor till arbetsmarknadsministern.

Vad har regeringen egentligen för plan och beredskap för att en varselvåg omsätts i ökad arbetslöshet? En sådan plan är ju otroligt viktig för hushållens ekonomi i det läge som vi nu befinner oss i. Tyvärr har regeringen satt arbetsmarknadspolitikerna på en svältdiet samtidigt som vi går in i en lågkonjunktur, så det bådår inte gott. Jag vill dock ändå veta vad det finns för plan och beredskap för att detta scenario blir verklighet.

Jag undrar också när ministern blev införstådd med att regeringens så kallade satsning på Arbetsförmedlingen i stället blir en besparing under innevarande år. Framför allt vill jag veta hur regeringen har tänkt agera nu med anledning av Arbetsförmedlingens besked om att det blir personalneddragningar i stället för resurstillskott. De 50 miljoner som regeringen aviserade i vårändringsbudgeten motiverades ju med att det behövdes personalförstärkningar, men nu blir det inte så. Det blir i stället ytterligare ett sparpaket. Vad är regeringens respons på det? Hur väljer regeringen att agera i detta läge?

Anf. 16 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Serkan Köse för möjligheten att debattera detta ämne.

Arbetsförmedlingen är en viktig part för att få fler människor i arbete. Med en verktygslåda som består av många verktyg kan Arbetsförmedlingen anpassa stödet efter det behov som finns hos den individ som söker jobbet. Vi vet att det behövs en bredd av olika insatser för att få människor i arbete, men det behövs också en bredd av olika kompetenser på Arbetsförmedlingen för att man ska komma fram till vilken insats som behövs för vilken person.

Den regering som arbetsmarknadsminister Johan Pehrson företräder har minskat anslagen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag. Ledamoten Serkan Köse frågade statsrådet

vilka åtgärder man planerar att vidta för att erbjuda rätt stöd och möjligheter till arbetslösa, särskilt till dem som har varit utan arbete en längre tid. I statsrådets svar fanns över huvud taget inget som ens var ett försök att svara på frågan. Jag tycker, fru talman, att det är ganska talande för denna regering. Inte ens när statsrådet får ett par veckor på sig att fundera igenom det hela kommer det fram några svar på hur vi ska få fler personer i arbete, särskilt inte när det gäller dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Regeringen har varit utan idéer för hur fler ska komma i arbete sedan man tillträdde, men ändå talar man gärna om sin så kallade arbetslinje. Den linjen handlar dock inte om att ge stöd till arbete utan om att göra det ännu svårare för människor som redan har det svårt. Det är inte så vi får fler personer i arbete. Det skulle behövas en aktiv arbetsmarknadspolitik där Arbetsförmedlingen får mer resurser för att möta en tung tid på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag skulle vilja prata lite om hur vi ska få fler personer med funktionsnedsättning i arbete. I en interpellationsdebatt den 11 april debatterade jag med statsrådet om just hur vi ska få fler med funktionsnedsättning i arbete. I den debatten statsrådet bland annat fram SIUS som en viktig verksamhet. Som jag nämnde i den debatten är SIUS en viktig del i att få dem som står långt ifrån arbete att arbeta.

Arbetsförmedlingen själv har lyft fram just detta som ett framgångsrikt arbete, men man har också sagt att det behövs mer resurser för att fortsätta med det. Därför är jag oroad över hur denna grupp ska kunna få hjälp och stöd när Arbetsförmedlingen nu fortsätter att varsla, för detta är en personalintensiv metod.

Nyligen fick vi rapporter om hur Arbetsförmedlingen i första hand ska använda upphandlade verksamheter för arbetsträning. Detta väckte en del reaktioner, särskilt från Famna, som är riksorganisationen för idéburen välfärd. Deras oro är att personer som är långtidsarbetslösa får felaktiga insatser.

Statsrådet svarade på en skriftlig fråga från ledamoten Serkan Köse att det kan vara den arbetssökandes behov som ska styra, men går detta verkligen ihop? Min oro är att antalet verktyg för Arbetsförmedlingen minskar när detta beslut tas.

Jag skulle vilja ge statsrådet en till möjlighet att svara på frågorna i interpellationen. Vilka åtgärder övervägs eller har diskuterats för att mildra de negativa effekterna på myndigheternas förmåga att erbjuda rätt stöd och möjligheter till sysselsättning för arbetslösa, särskilt när det gäller dem som står långt ifrån arbetsmarknaden?

Anf. 17 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för interpellationen och de övriga deltagarna för frågorna och det starka engagemanget.

Man styr en myndighet genom konsekvens och långsiktighet. Man styr en myndighet genom att man lägger fast en budget som anger hur det ska se ut inte bara nästa år utan även de kommande åren. Av denna budget har det framgått tydligt att Arbetsförmedlingen kommer att ha väldigt många miljarder att använda.

Vi använder instruktioner och regleringsbrev för att förklara vad vi vill se mer av. Vi kanske vill se mer av kontroller eller arbetsmarknadsutbild-

ning. Vi kanske vill se mer av arbetsmarknadsutbildning som handlas upp lite mer lokalt i samverkan med näringslivet och utifrån de behov som finns på orten.

Man styr med allt detta. Dessa är de verktyg man har gentemot myndigheterna. Det är väldigt svårt för riksdagsledamöter, regeringsföreträdare eller ministrar att gå till Arbetsförmedlingen och tala om exakt hur de ska göra. Myndigheterna har detta uppdrag och detta ansvar.

Vår mening, som har redovisats såväl i budgetpropositionen för innevarande år som i vårändringsbudgeten, är att det finns stora möjligheter till effektivisering här. En regering måste ju ta ett samlat grepp. De myndigheter som är helt avgörande för att Arbetsförmedlingen över huvud taget ska kunna fungera måste vi kunna låta växa. Tidigare var frågan om brottsbekämpning uppe. En ekobrottsmyndighet som har duktigt med resurser är självklart viktig för att komma åt eventuella upplägg med grov kriminalitet som också angriper välfärdssystemen, till exempel det som ligger inom ramen för företagsamhet eller nystartsjobb.

Det är viktigt att allt detta finns på plats, och då kan man inte dra alla tangenter hur långt som helst. Det har vi heller inte gjort, utan vi har aviserat hur budgeten ska se ut. Sedan följer vi läget noga. Det kan komma större eller mindre förändringar, och det går att flytta mellan olika anslag. Jag vill påminna om att detta har skett historiskt.

Det nämndes också att Socialdemokraterna tidigare hade en annan budget men förlorade. Det är att beklaga att det här landet har styrts på ett sätt som har gjort att det inte har tagits ett samlat grepp. När det gäller frågor om de bevekelsegrunder som ligger bakom att man vill sitta kvar trots att det är någon annans budget som har gått igenom får någon annan än jag svara.

Vi har en underliggande styrka. De miljarder vi nu satsar möter en verklighet där det fortfarande i denna timme finns kanske 200 000 lediga jobb som vi måste se till att människor kommer till. Då måste man använda de arbetsmarknadsutbildningar som finns, de olika subventionerade insatser som finns och de insatser som görs för att hjälpa människor med funktionshinder. Här finns det strukturella saker att förändra för att göra det lättare och bättre. Det ligger dock på Arbetsförmedlingen själv att bedöma hur de samlade resurserna ska användas, efter instruktioner och regleringsbrev. Det finns ingen annan.

Jag är glad att riksdagsledamöter tänker så det knakar – och ibland mycket bra, vill jag understryka – för att komma fram till exakt hur man ska göra. Detta kan jag inte göra i min roll som arbetsmarknadsminister, men jag kan ge instruktionerna. Säg gärna vilka instruktioner ni vill se!

Anf. 18 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Johan Pehrson gör en klassisk Johan Pehrson: pratar i fyra minuter utan att svara på frågorna.

När statsrådet pratar om effektivisering i detta sammanhang handlar det i verkligheten om nedskärningar – nedskärningar i en tid då det behövs mer resurser till den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Statsrådet pratar om satsningar, men i budgeten har man dragit ned 1,5 miljarder på arbetsmarknadspolitiska insatser. Det är ingen satsning. Man har dragit ned på pengarna till arbetsmarknadspolitiska program och förvaltningsanslag. Men det

är viktigt att ge Arbetsförmedlingen de resurser, förutsättningar och verktyg myndigheten behöver för göra ett bra jobb.

Jag anser att regeringens nedskärningar i anslag, program och insatser inte kan kallas för en aktiv arbetsmarknadspolitik. Detta är särskilt problematiskt när hushållen, företagen och samhället i stort står inför svåra tider. Speciellt problematiskt är det för de arbetslösa, som behöver en mer aktiv arbetsmarknadspolitik med mer resurser. Många experter varnar för att den ekonomiska avmattningen med minskad bnp kommer att vara långvarig. Vi behöver därför en arbetsmarknadspolitik som är aktiv och anpassad för att möta dessa utmaningar och inte minst för de människor som är i behov av den.

Som jag nämnde i ett tidigare inlägg visar Arbetsförmedlingens nya prognos att arbetslösheten väntas öka i år. Nedskärningar på Arbetsförmedlingen kommer att utgöra ett betydande hinder för att öka sysselsättningen, särskilt för den som har varit arbetslös under en längre tid. I Arbetsförmedlingens budgetunderlag till regeringen konstateras att man behöver mer resurser för att kunna göra ett bättre jobb. Färre kommer att kunna ta del av stödåtgärder, vilket kommer att förlänga perioden av arbetslöshet.

Fru talman! Låt oss konstatera att Arbetsförmedlingen är den statliga myndighet som ansvarar för den aktiva arbetsmarknadspolitikerna i hela landet. För att bättre kunna tillgodose enskilda arbetssökandes behov bör Arbetsförmedlingen ha större handlingsutrymme att erbjuda individanpassade åtgärder som leder mot varaktig anställning. Jag anser att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen dessa förutsättningar, inte minst vad gäller fysisk närvaro, som jag anser är avgörande för att människor med olika behov ska få det stöd de behöver för att komma i arbete. Närvaron är också viktig för att upprätthålla ändamålsenlig arbetsgivarkontakt och samverkan, inte minst med kommunerna. Socialdemokraterna anser därför att regeringen bör se till att Arbetsförmedlingen finns representerad i hela landet.

Jag upplever att statsrådet inte tar dessa utmaningar på allvar. Jag efterfrågar därför tydligare svar och mer konkret beskrivning av vilka specifika åtgärder och effektiviseringar statsrådet avser att genomföra för att hantera situationen. Det är räcker inte med generella påståenden om utrymme för effektiviseringar, vilket statsrådet gång på gång återkommer till. Vi behöver få ett svar om konkreta och tydliga planer för att säkerställa att arbetsmarknadspolitikerna fungerar effektivt och att de som behöver stöd verkligen får det. Vi har samlats här för att vi tycker att det är viktiga frågor som engagerar oss, och jag förväntar mig tydligare svar.

Kan statsrådet ge en mer detaljerad redogörelse av hur dessa nedskärningar på Arbetsförmedlingen kommer att hanteras för att undvika att de utgör ett hinder för att öka sysselsättningen och försvårar situationen för dem som har varit arbetslösa under en längre tid? Statsrådet kan också gärna vara lite mer konkret när det gäller hur man tänker hantera utmaningarna på myndigheten, där personalen i dag är väldigt stressad. Vad är statsrådets svar till alla som lyssnar på detta?

Anf. 19 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern efterfrågade i slutet av sitt förra anförande vilka konkreta instruktioner vi socialdemokrater saknar i arbetsmarknadspolitikerna. Låt mig nämna en sak: Jag saknar den skrivning som

Socialdemokraterna hade i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen om ökad övergång till arbete bland utrikes födda kvinnor. Det har arbetsmarknadsministern suddat ut i regleringsbrevet.

I svaret på Serkan Köses interpellation liksom i svaret på min fråga i den förra interpellationsdebatten om arbetsmarknadsinsatserna hänvisar arbetsmarknadsministern till att Arbetsförmedlingens personalresurser förstärks med 50 miljoner kronor för att man ska kunna bemöta en ökad arbetslöshet.

Jag har sagt det förut och säger det igen: Jag tycker att det är anmärkningsvärt att statsrådet fortsätter att kalla detta för en förstärkning när det i själva verket är en neddragning. Att först dra ned hundratals miljoner kronor och sedan skjuta till 50 miljoner kronor, som dessutom visar sig vara en omfördelning och inte några nya pengar, är per definition inte en förstärkning. Vi har tvärtom fått rapport efter rapport från Arbetsförmedlingen om varsel och uppsägningar. Det blir minskade resurser jämfört med förra året, alltså en nedskärning, på ren svenska. Jag tycker att det är smått obegripligt att arbetsmarknadsministern fortsätter att kalla det en förstärkning, vilket han gör i svaren här i dag.

Johan Pehrson får gärna svara, nicka eller skaka på huvudet, som han sa till mig förut, eller se det som en retorisk fråga: Var går egentligen gränsen för vad man får kalla för en satsning?

Anf. 20 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Många gånger har jag hört statsrådet berömma Arbetsförmedlingens cirka 11 000 anställda och det jobb de utför. Men jag undrar om Arbetsförmedlingens anställda verkligen känner sig uppskattade när de gång på gång får höra att det går att effektivisera ännu mer.

Precis som mina kollegor sagt resulterar regeringens iver att dra ned på Arbetsförmedlingen nu i att 90 anställningar avslutas. Det handlar om personer som har utbildat sig och just blivit klara med sin utbildning, men nu ska deras kunskaper inte användas utan kastas bort.

Samtidigt pratar statsrådet om att regeringen förstärker Arbetsförmedlingen för att man ska kunna möta den arbetslöshet som kommer. Men att pengarna inte kommer att användas och att det tas resurser från insatser nämner inte statsrådet.

Liksom mycket annat i regeringens politik går detta inte ihop.

I statsrådets svar saknas fortfarande konkreta förslag för hur fler ska få rätt stöd och särskilt personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Är det så att arbetsmarknadsministern redan har kapitulerat på arbetsmarknadsområdet och saknar idéer för hur fler ska komma i arbete? Nyss lät det i arbetsmarknadsministerns inlägg som att han inte kan sitta och tänka så att det knakar. Det kanske är en av anledningarna till att ett arbetsmarknadspolitiskt råd har inrättats. Han behöver få idéer av någon.

Syftet med rådet är att samla ett gäng arbetsmarknadsexperter som ska ge tips och råd till arbetsmarknadsministern om hur man löser problematiken kring långtidsarbetslösheten. Att statsrådet struntar i att ha med arbetsmarknadens parter i rådet är anmärkningsvärt eftersom de är just arbetsmarknadsexperter.

Jag vill ge statsrådet en sista chans att konkret förklara hur fler som står långt från arbetsmarknaden ska få rätt stöd och komma i arbete när Arbetsförmedlingen fortsätter att varsla.

Fru talman! Vi debatterar en otroligt viktig myndighet, Arbetsförmedlingen. Under de åtta gångna åren har den varit utsatt för ganska stora förändringar, och jag har lovat att vi i nära samverkan och dialog med Arbetsförmedlingen ska se vad som är möjligt att göra.

Men den liberala, borgerliga regeringen med samarbetsparti, som har majoritet i riksdagen och för sin budget, är också tydlig med att fler områden måste omfattas. En bra arbetsmarknadspolitik är att fler klarar grundskolan, och detta måste vi angripa om man på sikt inte bara vill fortsätta att ösa in nya unga människor som står långt från arbetsmarknaden och inte kan försörja sig själva och få den frihet man får med ett första jobb, som man ibland måste kämpa väldigt hårt för. Det är också en viktig upplysning att människor har ett stort personligt ansvar.

Men hur myndigheten – Arbetsförmedlingen eller vilken myndighet som helst – behandlar budgeten är väldigt viktigt. Den är ett avgörande styrdokument. Detta kan inte komma som en chock vare sig för någon i riksdagen eller på Arbetsförmedlingen, utan budgeten har legat fast och är ett styrdokument.

Vi tror att när många andra myndigheter växer kraftigt måste man också vara beredd att kunna strukturera om i Arbetsförmedlingen och få mer effektivitet, särskilt när vi har en tid bakom oss då arbetslösheten har minskat. Vi är beredda på det svåra läget, och då kan vi agera.

Jag håller självklart med den som säger att en satsning i vårändringsbudgeten på 50 miljoner inte är avgörande. Det är ju ett sätt att hantera ett läge när vi har en dialog med Arbetsförmedlingen. Jag kan inte uttala mig om de resurser vi tänker anslå, men linjen för 2024 ligger fastlagd och har varit välkänd för myndigheten och myndighetens styrelse som bär ansvar för detta tillsammans med ledningen. Vi kommer nu att ha en dialog med dem, och vi kommer med ett förslag om att justera detta för 2024. Detta kommer vi alla att kunna debattera med stor intensitet och glädje under hösten.

Men vi kommer aldrig undan att detta till stor del handlar om utbildning utanför Arbetsförmedlingen. Jag nämnde det i den förra interpellationen. Det handlar om svenska för invandrare – vi vet att språket är det största hindret mot att personen ens kan komma i en arbetsmarknadsutbildning. Där finns det resurser, även om vi tror att de kommer att kunna växa i år. Vi vet att ungdomsskolans tillkortakommanden, som jag har sagt, är avgörande. Vi vet att risken är att vi har tiotusentals människor, och många barn med dem, som fastnar i det som man betecknar som fas 0, det vill säga att man lever på försörjningsstöd över tid och utan krav på motprestation när vi har drivkrafter som står mellan vilka ersättningar man kan få och när skatterna på det där första jobbet är sådana att människor inte kommer att arbeta. Allt det där är grunden för arbetsmarknadspolitiken.

Jag är rätt säker på att under de förhoppningsvis många år jag har kvar att leva, och under de år som interpellanten och de övriga debattörerna har kvar att leva, som jag också hoppas är många, kommer vi aldrig att få uppleva att Socialdemokraterna har mindre ekonomiska anslag till Arbetsförmedlingen än vad en liberal borgerlig regering har. Det tror jag är helt osannolikt. För vi pratar här om hjärtat av skapelsen.

Anf. 22 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för ett icke-svar. Man kan konstatera att statsrådet inte svarar på frågorna. Statsrådet fortsätter att prata om nedskärningar. Statsrådet pratar om 2024 och det som redan är känt, nämligen att 400 miljoner ska bort. Man har också dragit bort 1 miljard från vuxenutbildningen.

Fru talman! Under debatten har det tydligt framkommit att statsrådet saknar ambitioner och konkreta politiska reformer för att möta behoven hos de arbetslösa, särskilt för dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden.

Detta är oroväckande och riskerar att skapa en klyfta för de långtidsarbetslösa. Det är därför viktigt att regeringen vidtar konkreta åtgärder för att stärka Arbetsförmedlingen och säkerställa att myndigheten har tillräckliga resurser för att erbjuda individanpassat stöd till de arbetslösa, särskilt nu när Arbetsförmedlingen kämpar med hög arbetsbelastning och stress bland de anställda.

Det är också viktigt att säkerställa en väl representerad Arbetsförmedling över hela landet och ett nära samarbete med kommunerna.

Avslutningsvis är det av yttersta vikt att vi tar dessa frågor på allvar och arbetar för att skapa en arbetsmarknadspolitik som ger alla människor möjlighet att komma i arbete och bidra till samhället. Alla som kan arbeta ska arbeta.

Vi kan inte blunda för de larm som kommer från insidan av Arbetsförmedlingen och de negativa konsekvenser som nedskärningarna kan medföra, både för de arbetslösa och för de anställda på myndigheten.

Avslutningsvis vill jag återigen tacka statsrådet för debatten och önska statsrådet och hans medarbetare en trevlig sommarledighet när den väl inträffar. Jag tackar också fru talmannen och utskottskansliet och önskar trevlig sommar när den väl inträffar.

Anf. 23 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag vill verkligen återgälda den tanken! Och så vill jag påminna Serkan Köse och alla andra om att tiden för interpellationer snart är igång igen. Det är ju ett kortare uppehåll vi har för Sveriges riksdagsledamöter. Precis som regeringen är riksdagens ledamöter hela tiden i tjänst och spänst och vill med flit förbättra det som kan fungera bättre. Och här kan vi tycka olika.

Vi måste summera detta. De som debatterar under den här interpellationsdebatten och tidigare säger att de har mer resurser. Det är klart att det då leder till fler anställda. Men leder det till effektivitet? Leder det till att de här resurserna kan användas någon annanstans? Det säger ingenting om att duktiga medarbetare faktiskt inte ska göra ett bra jobb.

Vi pratar om reformer. Vi ska lyfta upp en viktig del här som vi har missat, tycker jag, i den aktiva, effektiva ambitiösa arbetsmarknadspolitik, nämligen att rätt person ska ha rätt a-kassa i rätt tid. Det kräver en ny arbetslöshetsförsäkring.

Vi har nu höjt taken. Vi har permanentat dem på en nivå som infördes under pandemin. Jag tycker att det är bra. Men a-kassan har vi ju för den situation då det inte finns något jobb att söka. A-kassan är en viktig om-

ställningsförsäkring. Den är inte till för att människor inte ska jobba när det finns jobb.

Det är därför som vi har aviserat och går vidare med krav och säger att det inte ska vara för ”fett” att vara arbetslös. Då menar vi att fler människor måste söka jobb utanför sitt tidigare yrkesområde och med ökad geografisk spridning. Detta vet jag att det finns ett stöd för hos Socialdemokraterna. Men en modernare arbetslöshetsförsäkring hoppas jag att vi kommer att diskutera under hösten också, och där vill jag gärna se att Socialdemokraterna visar korten och hänger på.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:130

26 juni

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:366 om etableringsjobb

Anf. 24 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Sofia Amløh har frågat mig varför jag inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att etableringsjobben ska kunna komma på plats.

Som jag tidigare redogjort för, bland annat i ett antal svar på riksdagsfrågor, finns det ett regelverk för statlig ersättning för arbete i etableringsjobb som är i kraft sedan den 1 september 2022. Svenskt Näringsliv, Unionen och LO har därefter i slutet av 2022 enats om avtal avseende etableringsjobb. Men parternas avtal avviker i vissa avseenden från det redan beslutade regelverket.

Tillåt mig således en tillbakablick. I mars 2018 deklarerade dåvarande regering och arbetsmarknadsminister Ylva Johansson att de var överens med arbetsmarknadens parter om att etableringsjobb bör införas. Man var dock från regeringens sida tydlig med att det skulle ta lite tid. Det krävdes vissa lagändringar, och stödet skulle först anmälas till EU. Därför skulle inte etableringsjobben vara på plats förrän 2019. Så blev det inte heller.

Därefter har ekonomiska medel avsatts för etableringsjobb i budgetpropositionerna för 2020, 2021 och 2022. I budgetpropositionerna för 2021 och 2022 angav den dåvarande regeringen att den arbetade för att införa etableringsjobb. I juni 2022 beslutades det gällande regelverket för statlig ersättning för arbete i etableringsjobb, och det trädde som sagt i kraft den 1 september 2022.

År 2018 var dåvarande regering överens med parterna om att lönen och den statliga ersättningen till individen ska följa löneutvecklingen. Någon modell för detta fanns inte med i det regelverk som den förra regeringen beslutade 2022.

Det har nu gått ungefär åtta månader sedan den regering som jag företräder tillträdde. Kort därefter presenterade parterna sitt avtal om etableringsjobb. I budgetpropositionen för 2023 finns det avsatta medel för etableringsjobb, och regeringen bereder nu frågan och analyserar det senaste avtalets konsekvenser och hur det förhåller sig till gällande regelverk. I det arbetet finns ett antal aspekter som regeringen måste beakta och som tar viss tid, och detta arbete behöver göras ansvarsfullt.

Förändringar av regelverket får dessutom administrativa och praktiska konsekvenser för de berörda myndigheterna, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, och kräver bland annat it-utvecklingsinsatser.

Anf. 25 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret och för att vi får möjlighet att debattera detta, vilket vi inte har gjort tidigare.

Jag vill börja i den änden att jag kort ska beskriva vad etableringsjobben är för något. Det är ett system där arbetsgivare kan anställa till en lägre kostnad samtidigt som individen får en rimlig inkomst och nödvändig utbildning för jobbet. Facket får också inflytande så att systemet inte kan missbrukas.

Etableringsjobben är tänkta att beviljas långtidsarbetslösa som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Arbetsgivarens kostnad under anställningen läggs samman med etableringsersättningen från staten, vilket innebär att hela den inkomst som den anställde får motsvarar lägstralönen inom avtalsområdet.

Som längst kommer arbetstagaren att kunna ha ett etableringsjobb under två års tid. Därefter ska etableringsjobbet i normalfallet övergå till en tillsvidareanställning.

Avtalet trädde i kraft den 1 januari 2023 men kan börja tillämpas först efter att regeringen har genomfört en förordningsändring i enlighet med parternas krav. Denna form skulle jag påstå är träffsäkrare och innebär en mycket låg risk för utnyttjande och fusk, till skillnad från andra subventionerade anställningar som finns i dag. Jag har varit inne på detta i tidigare debatter när det kommer till nystartsjobben, som regeringen öser pengar över samtidigt som vi vet att arbetsgivare kan utnyttja den typen av anställningsformer.

Statsrådet tillät sig att göra en tillbakablick i sitt svar, fru talman, och jag ska göra detsamma och fylla på det som statsrådet sa i sitt svar. Till denna berättelse hör också att Sverigedemokraterna var det enda parti som röstade emot etableringsjobben här i kammaren. Nu är det SD som regeringen lyder under. Kan det ha något med den här saken att göra?

Fru talman! Statsrådet ger i sitt svar de mest byråkratiska bortförklaringar till att reformen inte är på plats, med hänvisningar till att det ska göras ansvarsfullt. Det mest ansvarsfulla som statsrådet kan göra är att se till att förordningen kommer på plats så att människor kan börja anställas och så att människor kan gå från långtidsarbetslöshet till arbete. Det skulle även vara ansvarsfullt mot arbetsmarknadens parter och den svenska modellen att nu sätta sista pricken över i:et.

Johan Pehrson är minister och chef för Arbetsmarknadsdepartementet. Pehrson har fått en mycket genomarbetad reform på sitt bord, ett regelverk är på plats, det finns ett färdigt avtal, EU har gett klartecken och det finns pengar i budgeten.

Om regeringen vill men inte kan genomföra något som är färdigarbetat blir jag djupt orolig över regeringens oförmåga, men om det är så att det är Sverigedemokraterna som inte vill kan jag förstå att Pehrson kommer med byråkratiska ursäkter. Men det gör inte saken mindre fördummande.

Det mest ärliga skulle kanske vara att säga att man inte är överens. Så till min fråga: Är det så att Tidöpartierna inte är överens om att etableringsjobben ska träda i full kraft och att de fullt utbyggda ska omfatta 10 000 jobb?

Anf. 26 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Arbetsmarknadens parter har under flera år slitit med att komma överens om en ny särskild anställningsform för att bryta långtidsarbetslösheten och för att upprätthålla arbetslinjen, där fler kan gå till jobbet och färre gå på bidrag. Det handlar både om att bryta utanförskapet och segregationen och om att underlätta företagens kompetensförsörjning.

Det är mycket riktigt så att reformen har tagit tid också under den socialdemokratiska regeringstiden. Det har varit många turer och hinder på vägen. Detta ska gudarna, och Liberalerna med för den delen, veta. Men vi jobbade mycket intensivt med reformen, och vi fick också regelverket på plats. Förra året gav också EU sitt godkännande till reformen.

I början av december i fjol tecknade slutligen också parterna avtalet om etableringsjobben, och sedan dess är det enda som saknas för att rulla igång att regeringen justerar i den gällande förordningen. Detta borde vara tämligen snabbt och enkelt gjort, men nu ett halvår senare har fortfarande ingenting hänt.

Vi socialdemokrater har vid upprepade tillfällen frågat regeringen varför det dröjer. Vi kallade arbetsmarknadsministern till utskottet, men jag kan bara konstatera att vi inte har fått några begripliga svar utan bara svepande bortförklaringar om att parternas avtal kanske avviker från EU:s godkännande, vilket föranleder behov av nya analyser. Detta var vad vi fick höra här från talarstolen. Varför det i så fall inte har initierats någon process med EU för att reda ut det hela är i så fall helt obegripligt.

De juridiska analyser som Johan Pehrson redogör för i sitt svar här i dag framstår allt tydligare som svepskäl, fru talman, särskilt sedan Sverigedemokraterna faktiskt har bekräftat att etableringsjobben förhandlas mellan Tidöpartierna. Det är ju bekräftat.

Vi vet också att alla utom Sverigedemokraterna är överens om att etableringsjobben behövs. Att just Sverigedemokraterna vill motverka etableringsjobben beror på att det delvis – inte enbart, är det värt att understryka – är utrikes födda som kommer att anställas med den anställningsformen. Att främja integration och motverka segregation litar ju inte direkt med Sverigedemokraternas filosofi; det tror jag att vi här inne är överens om.

Jag har alltså förståelse för att arbetsmarknadsministern har hamnat i en väldigt jobbig sits, klämd mellan vad han själv vill och vad Sverigedemokraterna kräver av regeringen. Vi socialdemokrater har försökt hjälpa regeringen att komma vidare genom att föreslå ett utskottsinitiativ i arbetsmarknadsutskottet. Där hade regeringspartierna kunnat ta vår utsträckta hand, men tyvärr avslög man initiativet.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill sabotera reformen, som är den kanske viktigaste och mest genomarbetade på årtal för att bryta långtidsarbetslösheten. Regeringen har därför förhalat starten av etableringsjobben i ett halvår nu. Om regeringen sjabblar bort etableringsjobben vore det ett enormt svek både mot de långtidsarbetslösa och mot arbetsmarknadens parter, som har satt sin tilltro till politiken.

Jag uppmanar därför arbetsmarknadsministern att trycka på startknappen nu. Låt inte denna reform, som så tydligt tar sikte på att bryta segregationen i vårt land, sjabbblas bort eller tas som gisslan av Sverigedemokraterna och deras ovilja och parlamentariska pajaskonster.

Anf. 27 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Tack, ledamoten Sofia Amløh, för möjligheten att debattera etableringsjobben!

Den 20 december lämnade jag in en skriftlig fråga till arbetsmarknadsministern om hur regeringen skulle få etableringsjobben i mål så skyndsamt som möjligt. Då hade parterna ungefär en månad tidigare träffat en överenskommelse om etableringsjobben. Svaret från arbetsmarknadsministern då var att det skulle analyseras med hänsyn till juridik och finansiering.

Efter detta har vi socialdemokrater återkommande ställt frågor om etableringsjobben, men ingenting tycks hända. Svaren har i princip varit oförändrade, och det är oroande att ingenting har skett i Regeringskansliet.

När vi har satt mer press på regeringen i denna fråga har vissa nya delar kunnat anas. I svaret på denna interpellation kommer det ytterligare nya saker från arbetsmarknadsministern. Arbetsmarknadsministern sa: "Förändringar av regelverket får dessutom administrativa och praktiska konsekvenser för de berörda myndigheterna, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, och kräver bland annat ny it-utveckling."

Fru talman! Efter mer än sex månaders analysarbete kommer man fram till att det blir konsekvenser för Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans administrativa arbete och att det krävs en ny utveckling. Det låter konstigt att det tar sex månader. Jag misstänker att analyserna kommer att fortsätta.

Men trots dessa analyser anser arbetsmarknadsministern att det fortfarande går att göra fortsatta effektiviseringar på Arbetsförmedlingen, trots nya administrativa uppgifter och mer arbete.

Arbetsmarknadsministern har tidigare sagt att alla som kan jobba ska jobba. Men hur mycket tycker statsrådet att staten ska hjälpa till? Eller handlar det bara om att piska och göra det svårare att vara fattig och utanför? Är detta den liberala arbetsmarknadspolitiken?

Arbetsmarknadsministern har tidigare sagt att det är för fett att vara arbetslös. Men ändå dröjer åtgärder för att få fler i arbete. Står regeringen upp för den modell som vi har i Sverige med att parterna tar ett stort ansvar för arbetsmarknaden? I så fall, varför kommer vi inte framåt med etableringsjobben?

Anf. 28 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Vi debatterar en viktig fråga, en helt ny modell som syftar till att skapa anställningar för långtidsarbetslösa men framför allt nyanlända. Genom etableringsjobben öppnas nya möjligheter till arbetslivet för dem som tidigare har haft svårt att hitta en anställning. Samtidigt får företagen en möjlighet att tillgodose sin kompetensförsörjning. Genom att erbjuda anställningar till långtidsarbetslösa och nyanlända ges det möjligheter för dem att etablera sig på arbetsmarknaden och därmed förbättra sin ekonomiska situation och integrering i samhället. Detta är av största vikt för att främja inkludering och minska utanförskapet.

Fru talman! En central del av etableringsjobben är att de normalt sett övergår till en fast anställning efter två år. Det innebär att de som erbjuds ett etableringsjobb får en stabil anställning med långsiktiga utsikter. Genom att erbjudas tillsvidareanställningar ökar möjligheterna för de anställda att planera sin framtid och skapa en trygg tillvaro.

Men vad gör politiken? Sedan högerregeringen tog över har arbetsmarknadsminister Johan Pehrson talat positivt om etableringsjobben och var inledningsvis angelägen om att få igång dem så snart som möjligt. Men sedan dess har arbetet helt stannat upp, och nu undrar alla varför det tar så lång tid för regeringen att agera.

Den 14 april ställde jag en skriftlig fråga till statsrådet och undrade när etableringsjobben kommer att vara på plats. Svaret jag fick var att parternas avtal avviker från det redan beslutade regelverket. Statsrådet skrev i sitt svar att regeringen nu bereder frågan och analyserar avtalets konsekvenser och hur det förhåller sig till gällande regelverk. I svaret konstaterar statsrådet också att det handlar om bland annat juridiska frågor och finansiering då staten ska bevilja ersättning för arbete i etableringsjobb. Regeringen skriver också att man har en dialog med Svenskt Näringsliv, LO och Unionen.

Man kan konstatera att varken parterna eller vi ledamöter av Sveriges riksdag får tydliga svar på vilka de juridiska frågorna är eller får några förtydliganden om finansieringen. Det vanliga svaret vi alla får är att det finns ett antal aspekter som regeringen måste beakta. Detta tar viss tid, skriver man.

Med anledning av detta vill jag återigen fråga statsrådet: Hur bemöter regeringen och statsrådet kritiken från fackförbund och arbetsgivare som anser att regeringen inte har kunnat förklara problemet tillräckligt?

Min andra fråga är: Vilka specifika hinder och utmaningar relaterade till juridiska frågor och finansiering har fördröjt implementeringen av etableringsjobben, och hur arbetar regeringen för att övervinna de juridiska och finansiella utmaningarna?

Anf. 29 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag tackar för alla frågor om etableringsjobben som är ett, som jag ser det, viktigt komplement till den breda palett av åtgärder som denna regering med mig i spetsen erbjuder människor i Sverige för att de ska kunna ta sig från inte minst utanförskap till innanförskap och kunna få sitt första jobb eller få ett nytt fast jobb om de har drabbats av arbetslöshet. Vi har en stor uppsättning av åtgärder. Och jag ser gärna att vi kommer i mål med detta så snart som möjligt.

Oppositionen i form av Socialdemokraterna kommer med väldigt många spekulationer. Jag vill då bara hänvisa till att vi i den budget som fyra samarbetspartier är överens om har satt av medel för detta. Det kan vara en hint om att vi är ganska nära.

Den förra regeringen satte också av resurser år efter år, men ingenting hände. Det är förvånande med tanke på att det är så otroligt lätt och så otroligt viktigt. Men det är också till viss del komplicerat eftersom man inte kan sätta företag i den situationen att de blir återbetalningsskyldiga ifall det skulle visa sig att analysen är för svag.

Jag kan förstå att många tycker att det ska gå väldigt fort och att det ska hända helst i går. Jag har stor respekt för det. Men det är ändå svårt att ta med det när man ska ta ett fullt ansvar för att detta ska landa på ett bra sätt. Men det ligger väldigt nära, och jag hoppas att snart kunna återkomma till riksdagen med besked om att etableringsjobben är ytterligare ett viktigt

komplement. Och detta är ju ett så bra komplement eftersom det handlar om riktiga jobb och jobb som ska leda till en reguljär anställning.

Jag brukar annars få lite uppfriskande kritik från oppositionen om att vi tog bort extratjänsterna som absolut inte hade detta syfte. Här är det väldigt uttalat, även från de parter som tar ett stort ansvar. Det är parter som vi under detta halvår har samarbetat mycket nära med i mängder av frågor som gäller utvecklingen inom EU och EU-rätten. Vi har haft ett antal svåra direktiv som vi agerar på för att förhålla oss till och skydda den svenska modellen. Vi har bjudit in parterna, och de har deltagit mycket aktivt och positivt i detta samarbete. Då gäller det att man inte gör fel på upploppet.

Men jag förstår att ni står och är sugna på att det ska gå ännu fortare. Men den som väntar på något gott ska inte vänta särskilt mycket längre. Det är min uppfattning.

När vi pratar om EU-samarbete kan jag säga att jag lyssnade på radion i morse och då fick höra att det är väldigt många som är positiva till regeringens arbete under EU-ordförandeskapet. Vi fick skäll på ett område. Det var att byråkraternas lokaler inte var tillräckligt festliga och inte journalisternas heller. Nej, vi har hushållat med statens resurser och fokuserat på innehåll och kvalitet. Och hör och häpna, fru talman, vi gör det även när det gäller etableringsjobben.

Anf. 30 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Hängslan, livrem, hjälm och flytväst – hur mycket behöver statsrådet ha för att genomföra en färdig reform? Att det tog många år för den förra regeringen kan statsrådet prata sig varm om. Men det är ju färdigt och genomarbetat. Det är pricken över i:et. Men det är kanske några fler hängslan som behövs. Jag vet inte vad statsrådet mer behöver. Är den otroliga försiktigheten något som statsrådet kommer att vara konsekvent med när det gäller även andra insatser – hur pengarna ska användas så att de inte behöver betalas tillbaka och så vidare?

Statsrådet säger också i sitt svar att vi socialdemokrater är så sugna på att detta ska komma på plats. Ja, det är vi – men det är inte bara vi som är det. Om det nu finns färdiga, genomarbetade förslag till reformer som statsrådet tidigare har efterfrågat förstår vi inte vad det finns att vänta på. Men det är inte bara vi socialdemokrater som är sugna på att detta ska komma på plats. Vi kan ta bara ett litet axplock av rubriker under våren: ”Etableringsjobben drar ut på tiden – ’finns ingen tidplan’” och ”Jag undrar vad regeringen har för jobbpolitik.” Det är inte socialdemokrater som är föräldrar till dessa rubriker, utan det är Svenskt Näringsliv. Deras kritik mot regeringen är stenhård – framför allt när det kommer till etableringsjobben men också när det kommer till omställningsstudiestödet.

Det som har hänt efter att denna regering tog över regeringsmakten är nämligen att CSN inte får de resurser som behövs för omställningsstudiestödet, som var en stor facklig seger i de omtvistade LAS-förhandlingarna och överenskommelserna. CSN får inte de resurser som behövs av Johan Pehrsons kollega Mats Persson. Det är minst 600 miljoner som kommer att brinna inne bara i år, i stället för att människor kan utbilda och vidareutbilda sig och ställa om på arbetsmarknaden.

Att dessa två saker inte har kommit på plats under det senaste året är ett jättestort problem i sig för alla de individer som skulle behöva dem. Det

handlar om människor som skulle ha fått möjlighet att ställa om eller få sin jobbutbildning för att få en tillsvidareanställning. Men det är också ett oroväckande stort problem att man sviker den svenska modellen och urholkar den. Det är parterna som har gjort slitjobbet när det gäller båda dessa gigantiska överenskommelser, och nu sitter regeringen och överprövar parterna. Man säger nej, eller jo – eller vad?

Detta kan få väldigt stora konsekvenser, för om vi inte har den ordning på svensk arbetsmarknad som vi har haft länge och som har skapat trygghet och välbefinnande, vilken ordning ska vi då ha på svensk arbetsmarknad, Johan Pehrson?

Anf. 31 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Problemet, Johan Pehrson, är inte bara att det tar tid för regeringen utan även att det inte händer någonting under tiden – och för den delen att Sverigedemokraterna har deklarerat att detta är en förhandlingsfråga mellan Tidöpartierna.

Det är sanslöst att etableringsjobben hänger på en skör tråd. Johan Pehrson har fått reformen serverad på ett silverfat men klarar inte av att leverera därför att Sverigedemokraterna inte vill genomföra reformer som bidrar till att underlätta även för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Man bryr sig inte om att det innebär att man sätter krokben för alla andra långtidsarbetslösa.

Jag hör att arbetsmarknadsministern försöker skylla på parterna och gömma sig bakom EU, men det är obegripligt vad som egentligen menas med det. EU har nämligen redan gett sitt godkännande. Om det verkligen finns genuina frågetecken kring om det godkännandet fortfarande gäller undrar jag varför regeringen inte har kontaktat kommissionen för att försöka reda ut det. I stället får vi höra att regeringen har suttit på sin kammare och funderat i ett halvår.

Att löner räknas upp är ju helt normalt. Det borde inte vara något konstigt eller överraskande – särskilt inte eftersom det dessutom fanns med i avsiktsförklaringen redan från början.

Alla kan se att Johan Pehrson gömmer sig bakom bortförklaringar här och att det verkliga hindret inte ligger hos EU utan hos regeringens och regeringsunderlagets största parti, det vill säga det parti som öppet och tydligt säger att det inte vill ha några etableringsjobb och att etableringsjobbets framtid är en förhandlingsfråga. Det vore ärligt om ministern åtminstone kunde erkänna att det förhåller sig på det sättet. Alla ser och förstår ju ändå vad det är som händer. Alla kan se att kejsaren är naken.

Anf. 32 JIM SVENSK LARM (S):

Fru talman! Jag är osäker på om någon av oss här i kammaren eller av dem som följer debatten på tv känner sig säker på att denna regering, som styrs av Sverigedemokraterna, kommer att leverera på det som parterna har kommit överens om.

Arbetsmarknadsministern gjorde i sitt första inlägg en historieberivning som lät som att han försökte skylla ifrån sig på den förra regeringen i stället för att ta ansvar för sitt agerande här och nu. Faktum är nämligen att den förra regeringen hade förberett de ändringar som behövs och att det nu bara saknas förordningsändringar för att regeringen ska kunna leverera när det gäller etableringsjobben.

Jag misstänker dock att problemet ligger i just samarbetet med Sverigedemokraterna, för de vill inte ha den här lösningen. De vill inte att alla som kan jobba ska jobba. Etableringsjobben har blivit en förhandlingsfråga, och det är fortfarande tveksamt vem som går vinnande ur den förhandlingen.

Ska regeringen återigen svika parterna, precis som man gjort när det gäller omställningsstudiestödet? Är det så att vi genom arbetsmarknadsministrerns nyligen tillsatta arbetsmarknadspolitiska råd ser vad regeringen egentligen anser om parterna – att de inte är experter på området och att de inte ska ha en så aktiv roll på arbetsmarknaden som de tidigare har haft?

Hur känns det för regeringen och Johan Pehrson att samarbeta med Sverigedemokraterna, som så tydligt sätter käppar i hjulet för etableringsjobben?

Anf. 33 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! I samband med att arbetsmarknadsutskottet behandlade frågan om etableringsjobben hade Sverigedemokraterna en reservation. Man avfärdade helt förslaget om etableringsjobb och förespråkade i stället sitt eget förslag om lärlingsjobb. Ett av de argument som SD framförde var att jobben skulle riktas till långtidsarbetslösa och nyanlända och att partiet motsätter sig åtgärder som särskilt riktar sig till nyanlända.

Som har konstaterats är både fackförbund och arbetsgivare frustrerade över att etableringsjobben ännu inte har implementerats. De undrar också vad som är problemet, vilket regeringen enligt dem inte har lyckats förklara. Jag upplever inte heller att jag har fått något riktigt svar här i dag. Vi vet dock att Sverigedemokraterna, som inte stöder etableringsjobben, säger att frågan förhandlas med regeringen och att Johan Pehrson talar om omtag. Frågan som alla ställer sig är: Vad är det egentligen som gäller?

Enligt Sverigedemokraternas ekonomisk-politiska talesperson Oscar Sjöstedt pågår förhandlingar om etableringsjobben mellan Tidöpartierna. Han säger i en skriftlig kommentar till TT: ”Det är ingen hemlighet att vi är kritiska till alla former av misslyckade arbetsmarknadsåtgärder” och ”Detta är dock en fråga om förhandlingar med regeringspartierna, och vad vi ytterst landar i är alldeles för tidigt att säga.”

Enligt Sjöstedt är alla Tidöpartier överens om att arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör förenklas och ersättas med färre, mer kostnadseffektiva insatser som leder till jobb. Sverigedemokraterna är kritiska på grund av ”den stora kostnaden till nästintill obefintlig nytta”, för att återigen citera Oscar Sjöstedt.

Mot bakgrund av detta vill jag ställa två konkreta frågor till statsrådet, och jag hoppas kunna få svar på dem. Den första frågan är: Hur ser statsrådet på Sverigedemokraternas kritik mot etableringsjobben? Den andra frågan är: Pågår det förhandlingar mellan regeringen och Sverigedemokraterna om etableringsjobben?

Anf. 34 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är korrekt att regeringen har tillträtt beroende på att väljarna gjorde ett val senast det var val i Sverige – närmare bestämt förra året, faktiskt. Då kände väljarna att det behövdes en ny inriktning för Sverige, där vi tar tag i så avgörande saker som svenskt välstånd och välfärd i

framtiden – och inte minst jobben. Vi behöver investera i och ändra regelverken och systemet för energiproduktion i Sverige. Vi måste bekämpa inflationen med kraft och rusta den inre och den yttre säkerheten.

Vi kan säkert ha lite olika åsikter om alla insatser i den palett som i dag finns hos Arbetsförmedlingen och de andra aktörerna. Ta bara Samhall – det ordnas ständiga seminarier i Sveriges riksdag om hur Samhall ska se ut i framtiden. Jag hör alla möjliga argument från alla möjliga partier hela tiden.

Samma sak kan gälla etableringsjobben. Jag kan bara ta ansvar för det jag själv tycker. För att hjälpa till att mota energiskt drivna teorier om problematiken med att de just nu inte är på plats, trots att Socialdemokraterna satte igång 2018, kan jag säga att etableringsjobben finns med i budgeten.

Det är ingen hemlighet att samarbetspartierna förhandlar. Det är hårt och tufft, och vi kan tycka olika. Men det unika med det här samarbetet är att vi har en majoritet när vi kommer till riksdagen. Denna majoritet gör att vi med stor sannolikhet får igenom de förslag som vi lägger på riksdagens bord. Vi ser det som en styrka för Sverige.

Jag har full respekt för att ni i oppositionen tycker att det är fel innehåll. Det är helt givet. Vore det inte för lite, för sent och för dåligt gjorde ni inte ert jobb som opposition. Men ibland måste ni vara lite försiktiga. Ena sekunden säger ni att det görs för lite, i nästa går det för sakta. Man kan inte göra alla de här felen på en gång. Det är faktiskt nästan omöjligt.

Vi jobbar med frågan, och vi förhandlar. Hur ser jag på att människor har andra åsikter? Jag ser det som positivt. Jag tycker att det är bra att man får tycka olika. Det vore konstigt om alla åtta partier i Sveriges riksdag tyckte exakt likadant och även om alla samarbetspartier gjorde det. Samarbetspartierna försöker nu överbrygga de enorma klyftor som finns i Sverige, och som vi ärvde, mellan människor som står utanför arbetsmarknaden och de lediga jobb som finns.

Återigen vill jag säga att jag tror att etableringsjobben är ett otroligt starkt och viktigt komplement. Vi ska återkomma snarast möjligt, men det kanske vi inte ska göra i en extrabudget, som under pandemin. Vi jobbar intensivt med frågan. Jag förstår att det finns en annan åsikt: att etableringsjobben borde ha varit klara i går. Men så är inte fallet, utan de kommer att bli klara en dag i framtiden – så snart som möjligt, hoppas jag. Det blir lättare att fokusera helt på det här nu när vi kan lämna det svenska ordförandeskapet bakom oss. Vi ska se till att vi fortsätter att värna den svenska modellen, som har tjänat Sverige väldigt väl, med ansvarskännande parter och ett samarbete mellan staten och riksdagen, i praktiken med regeringen som mellanled. Vi arbetar just nu intensivt för att få detta på plats.

Anf. 35 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Det finns pengar i budgeten, har statsrådet sagt ett flertal gånger. Vad är då problemet, mer exakt? Det finns fortfarande inget svar på det. Den palett med en rad olika insatser som statsrådet lyfter har bara blivit tunnare och tunnare och mer färglös. Etableringsjobben är inte på plats, och jag är djupt orolig för att de inte heller kommer att komma på plats. Jag kan konstatera att det finns en lösning mindre i stället för en lösning till för att fler ska komma i arbete.

Johan Pehrson fumlar inte bara bort 10 000 jobb utan bryter också ned vårt framgångsrika sätt att organisera arbetsmarknaden. Det har gett oss

välstånd och trygghet. Vad händer om vi inte har den givna ordningen på vår arbetsmarknad? Jag tycker att statsrådet ska ta med sig den frågan. Jag är djupt orolig. När det gäller de stora förhandlingarna om etableringsjobben och omställningsstudiestödet har den här regeringen inte haft förmåga att leverera. Parterna är djupt upprörda. Det kommer att få konsekvenser om den tilliten brister.

Statsrådet kan ta med sig detta i sin flathet. Han lägger sig helt platt för Sverigedemokraterna för att få titulera sig minister. Men det är bara titeln han har, för styr och bestämmer gör han inte. Konsekvenserna riskerar att bli stora.

Anf. 36 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det gör ont när knoppar brister. Det mesta har brustit här utanför, för nu är sommaren i full blom. Men även Socialdemokraterna har ont i sin starka ångest över att inte själva ha makten. Vi har nu en regering som inte springer runt och vänder på jordens alla stenar utan flyttar dem steg för steg och sten för sten för att skapa det som det här landet behöver: en effektiv och hållbar arbetsmarknadspolitik med hög kvalitet. Jag förstår att Socialdemokraterna tror att de är satta att göra detta för all evighet. Men så är inte fallet.

Nu ser vi till att vi får en fortsatt utveckling där vi minskar kompetensklyftan och flyttar människor från långtidsarbetslöshet in i arbete. Vi ser till att färre behöver ställa sig i köer och att långtidsarbetslösheten inte fortsätter att växa. Det handlar inte om någonting annat än att få saken gjord. Sedan förstår jag att man tycker att det går för sakta, att det är för lite och att det är för sent. Det är oppositionens ständiga kritik.

Ingenting är mer nödvändigt än att se till att vi har en arbetsmarknadspolitik som möter de behov som finns. Regeringens besked har vi redovisat. Etableringsjobben är en viktig kompletterande del. Till skillnad från andra åtgärder, som vi har strukit bort, är etableringsjobben arbetsplatsnära. De ska leda till att fler människor får jobb, inte minst människor som står långt från arbetsmarknaden. Det är viktigt. Vi ska se till att de kommer på plats.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:381 om lagstiftningen om barns rättigheter

Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Martina Johansson har frågat mig om jag kommer att agera för att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att se över föräldrabalkens alla delar för att uppdatera den efter dagens krav.

Martina Johansson har nyligen ställt en liknande fråga, och vi har haft ett meningsutbyte om detta här i kammaren. Som jag svarade då är det naturligtvis så att föräldrabalken, som all annan lagstiftning, löpande behöver ses över och anpassas till samhällsförändringar och nya rättsliga be-

hov. Däremot ser jag inget behov av att göra om föräldrabalken från grunden.

För att utveckla detta något vill jag ta fasta på att föräldrabalken är en i högsta grad levande lagstiftning som hela tiden anpassas i takt med att samhället och synen på familjeliv utvecklas. Bara sedan 2010 har det gjorts 32 större och mindre ändringar i föräldrabalken.

För ett par år sedan reformerades vårdnadsreglerna. Det var den senaste i raden av moderniseringar på det området. Några år tidigare gjordes en översyn av reglerna om adoption. Nyligen ändrades också reglerna om föräldraskap då bland annat en föräldraskapspresumtion för samkönade gifta par infördes. Föräldrabalken förändras alltså ständigt.

Martina Johansson tar särskilt upp barnperspektivet i mål om vårdnad, boende och umgänge. Det är en fråga som även ligger mig varmt om hjärtat. Enligt föräldrabalken gäller i dag att barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge.

När man bedömer barnets bästa ska man särskilt beakta risken för att barnet far illa, och barnets behov av kontakt med båda föräldrarna beaktas också. Barnets åsikter i frågorna ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Nyligen har yngre barn getts bättre möjligheter att komma till tals i dessa frågor.

Barn har rätt till skydd mot alla former av våld, även enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, det vill säga barnkonventionen. Det är en självklarhet för mig och regeringen att barn har rätt till en trygg uppväxt fri från våld och annan kränkande behandling.

Det är därför mycket glädjande att det finns en bred uppslutning i riksdagen om att öka skyddet mot att barn far illa. Förslagen i betänkandet *Tryggare hem för barn* är ett viktigt underlag för regeringens arbete för att uppnå detta. Jag vill också nämna betänkandet *En uppväxt fri från våld*, som just nu är ute på remiss hos ett stort antal remissinstanser.

I sammanhanget kan man också nämna förslagen i betänkandet *Alla tiders föräldraskap*, som redovisades förra sommaren. Förslagen syftar till att åstadkomma en lagstiftning som är anpassad till dagens samhälle, bland annat genom att tydliggöra den viktiga roll som sociala föräldrar kan spela i många fall. Men flera av de frågor som behandlas i betänkandet är komplicerade, och beredningen av förslagen pågår.

Jag och regeringen kommer att prioritera barnets rättigheter genom att fortsätta att utveckla den familjerättsliga lagstiftningen i den takt som behövs och utifrån de behov som finns. Framför allt kommer regeringen att prioritera att på olika sätt stärka skyddet för barn.

Anf. 38 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det har varit 32 förändringar de senaste åren med justeringar i en lag från 1949. Det är en lag som i grund och botten bygger på värderingar från hundra år sedan.

Utgångspunkten i lagstiftningen är att föräldrarna är man och kvinna och gifta. Allt annat är någonting annat i lagstiftningen. Barn har inte tydligt en egen talan. I lagstiftningen har vi via justeringar stoppat in samkönade relationer. Vi behöver också förstärka sociala föräldrar, eller bonusföräldrar. De skapas genom att föräldrar separerar och skapar nya relationer.

När man gör små förändringar finns risken att man missar helheten. Det är därför jag ställer mig frågan: Varför kan vi inte vända helt och hållet på perspektivet? Det finns många olika sätt att bli förälder i dag, och fler sätt kan tillkomma. Vårdmoderskap är inte reglerat i föräldrabalken.

Vi måste utgå från barnets rätt till sina föräldrar oavsett om det är de biologiska, juridiska eller sociala föräldrarna. Det är ofta samma personer, men det kan vara flera olika. Det måste vi göra oavsett föräldrarnas status. De kan vara gifta, ogifta, särkönade, samkönade, skilda, omgifta och så vidare.

I en utredning 2020 när man såg över barnkonventionen som svensk lag och hur den hänger ihop med övrig svensk lagstiftning lyfter man särskilt fram bland annat att pappor som inte är gifta med den födande modern inte automatiskt blir vårdnadshavare.

Det är symboliskt för hur vi ser på föräldraskapet i lagstiftningen. Den bygger på gamla värderingar. Den födande modern är viktigare än pappan som är ogift, eftersom han till exempel inte automatiskt får vårdnaden. Vad ger det för bild av den jämställda familjen framöver?

Det jag har talat om nu handlar om när barnen föds. Men det påverkar också vad som händer vid en eventuell vårdnadstvist om föräldrarna separerar.

Även här konstaterades i utredningen från 2020 att vi inte säkerställer att barnen får uttrycka sig. I verkställigheten ser man bekymmer med att inte barnperspektivet finns med.

Vi behöver ha bättre skrivningar som verkligen lyfter upp barnets rättigheter. Det ska också i verkställigheten visas att man menar att yngre barn inte kan uttrycka sig och att det är direkt skadligt.

Även FN:s barnrättskommitté kom med sina rekommendationer till Sverige nu i mars i år. De noterar med oro avsaknaden av barnrättsperspektivet i föräldrabalken utifrån hur den ser ut i dag.

Återigen: De rekommenderar oss att se över lagen för att säkerställa att vi får tillräckliga garantier för att barnrättsperspektivet ska beaktas i tvister mellan föräldrar.

När det gäller vårdnadstvister som vi hanterar utifrån vad lagstiftningen säger är det inte svart eller vitt. Det finns väldigt många färgnyanser när vi talar om vårdnadstvister.

Vem bedömer föräldraförmågan? Hur är det med barns rätt att uttrycka sig och barns rätt att komma till tals? Det handlar om beaktande av risk och skyddsfaktorer. Det gäller risken för psykiskt våld, fysiskt våld eller sabotage vid ett umgänge.

Det finns många delar där vi inte har barnrättsperspektivet med hela vägen. Därför vill jag se att vi tittar över helheten och att vi utgår från barnet. Då blir det också lättare att ändra praxis.

Jag kommer återigen till frågan: Ser ministern en möjlighet att titta på en utredning av föräldrabalken för att lyfta in barnets perspektiv och inte föräldrarna, i stället för att vi har olika utredningar som läggs som delar och lager på varandra?

Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! I grund och botten är min uppfattning att vi är överens. I det samhälle vi i dag lever i ser familjebildningar ut på olika sätt. Det ska också återspeglas i en modern familjerättslig lagstiftning.

Vi är också överens om, och det är väl också en del av en samhällsutveckling, att barn har egna rättigheter. Barns perspektiv ska få ett stort genomslag i den praktiska tillämpningen av familjerätten.

Ska utvecklingen gå åt något håll är det att ytterligare förstärka rätten för barn att själva ge uttryck för sina uppfattningar och att vara med och påverka det konkreta utfallet av olika prövningar och olika avvägningar som görs med familjerätten som stöd.

Sedan är det kanske mer en fråga om hur man ser på vad som är det mest effektiva lagstiftningsarbetet för att nå de målen. Det är helt riktigt att lagstiftningens ursprung har lite drygt ett halvt sekel på nacken. Det har också ganska många andra lagar i vår lagbok.

Däremot sker ett kontinuerligt moderniseringsarbete när det gäller lagstiftningen. Det gäller inte minst familjerätten. Om man nu talar om familjebildningar är det helt riktigt att normen har varit den heterosexuella kärnfamiljen. Men sedan har den över tid med sambolagstiftning, erkännande av samkönade par och samkönade föräldrarelationer gradvis utvecklats i takt med tiden.

Jag tycker att det är svårt att säga att de praktiska effekterna av det har blivit negativa i något särskilt avseende. Däremot måste man när man gör varje enskild del beakta hur allting hänger ihop med helheten. Jag tror också att det är en bra väg att fortsätta framåt att organiskt förändra lagstiftningen så att den ligger i linje med samtiden.

När det gäller vissa delar kan jag ta upp den symbolfråga som Martina Johansson lyfter om presumption för faderskap. Ska man vara riktigt krass tror jag inte att det är så mycket en fråga om norm som om praktikaliteter.

Det enda säkra är väl att mamman är mamman, allt annat är presumption. Då är bara frågan: Vad ska ligga till grund för den presumptionen? Lagstiftningen har tagit ett kliv genom att säga att för dem som bestämmer sig för att på rättsligt sätt ingå en nära relation med varandra presumerar man att pappan är pappa. Men därutöver måste man styrka det särskilt.

Skulle man vara riktigt konsekvent borde man nästan gå åt andra hållet, det vill säga att ta bort faderskapspresumptionen även inom äktenskap. Jag ser det inte som en normfråga utan mer som en praktisk fråga. Vad kan man säkert säga om föräldraskap och inte? På ett sätt är det kanske ett bestickande exempel, men på ett annat sätt upplever jag nog ändå inte själv att det är så bestickande eftersom det som sagt var inte är så mycket norm som praktikalitet i detta.

När det slutligen gäller barnperspektivet är det helt riktigt att det ska genomsyra hela lagstiftningen. Om utvecklingen går åt något håll är det mot att stärka barnets perspektiv i olika delar av lagstiftningen och att i allt högre grad ge barn en rätt att ge uttryck för sina uppfattningar inom ramen för olika prövningar som sker familjerättsligt.

Sedan ligger det i sakens natur att detta i praktiken måste anpassas efter barns ålder och mognad. Det tycker jag är en rätt viktig sak också ur barnrättsperspektiv, för vi vill ju inte heller att barn ska bli verktyg som utnyttjas till exempel i sina föräldrars tvister. Barn måste nog ha en viss grad av mognad och/eller, förstås, få ett seriöst stöd av experter på barn från socialtjänst och annat. Jag uppfattar att vi är på väg åt rätt håll när det gäller även denna del.

Anf. 40 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack återigen, Gunnar Strömmer, för svaret! Jag kan hålla med om att det är en konstig ordning vi har. Om föräldrarna är gifta är båda automatiskt föräldrar. Det vi vet är en sak, för oftast är det den födande kvinnan som är modern. Men vi vet också att det i dag finns andra sätt att bli förälder: embryodonationer, värdmödraskap och så vidare. Inte heller när det gäller den delen är det alltså säkerställt på samma sätt i dag som det var för hundra år sedan.

Jag kan tänka mig att man vänder på perspektivet helt och hållet och i stället utgår från att vi har ett barn och därefter tala om vilka de biologiska föräldrarna, de juridiska föräldrarna och de eventuella sociala föräldrarna är. Då är det utifrån ett barnperspektiv, där barnet har rätt till sina föräldrar oavsett om de är gifta eller inte. Det är ett sätt att visa vad jag menar: att vända på hela perspektivet och inte utgå ifrån om du och jag är gifta eller inte.

Det är därför jag ändå efterfrågar de här sakerna – för att få fokus på just barnet och att tydliggöra ansvaret. Men det handlar inte bara om den här delen utan också om vad som händer i domstolen när man hamnar i en vårdnadstvist. Jag önskar en lagstiftning som gör att vi motverkar vårdnadstvister – och jag har förslag på det också – men det som händer i dag är att domstolarna slentrianmässigt skriver en mening om barns rätt att komma till tals och hur det har skett.

Det finns en tydlig kartläggning som kom från Jämställdhetsmyndigheten för ett par år sedan av uppgifter om förekomsten av våld i vårdnadstvister, där domstolarna slentrianmässigt skriver en mening om att barnen har – eller inte har – sagt si eller så. I 60 procent av fallen nämns det inte ens.

Barnen måste få ge sin bild. Det är klart att ett spädbarn inte kan det. Men när barnen börjar kommunicera finns möjligheter att kommunicera också med barnen. Då krävs forskning, en bättre socialtjänst och en bättre utredning.

För vad händer när vi står där i en tvist? Som det ser ut i dag gör jag förstås allt som förälder för att lyfta upp den andra förälderns brister, och den gör detsamma tillbaka. Då tappar vi barnperspektivet.

Det är inte enkelt med en vårdnadstvist; det är jättesvårt. För vem är det som bedömer föräldraförmågan? Kan en förälders beteende ändras på vägen? Är man diskvalificerad för all framtid om man har brister i sin föräldraförmåga? Eftersom det inte är svart eller vitt utan väldigt många olika gråskalor, röda skalor eller gröna skalor behöver vi göra ett omtag och se till att vi får en nyans i det hela för att vi återigen ska sätta barnet i centrum.

Regeringen har sagt att man ska leverera på den utredning som kom under förra mandatperioden om att göra om socialtjänstlagen i grunden. Den har uttjänat sin rätt som en lagstiftning som har varit bra men där vi har lappat och lagat. Det är det jag känner här också; vi behöver göra samma sak med föräldrabalken. Vi behöver göra ett omtag för att den ska anpassas till dagens läge, precis som den nya socialtjänstlagen. Den propositionen väntar jag på, för den är utlovad. Med samma argument som regeringen säger att vi behöver en ny socialtjänstlag behöver vi alltså en ny föräldrabalk, som utgår från barnen.

Hur tänker ministern ta sig an de olika delar som jag har lyft upp som brister både i utredningen från 2020, i kartläggningen från 2021 och till sist i FN:s rekommendationer från 2023?

Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Martina Johansson, för bra följdfrågor! Låt mig först ta frågan om vilken lagstiftningsteknik vi ska använda oss av för att ta oss an föräldraskapen.

Det är helt riktigt att det ibland kan vara värt att ta ett helhetsgrepp om en lagstiftning. Socialtjänstlagen handlar om ett perspektivskifte från en ensidigt social och kanske mer omvårdnadsinriktad lagstiftning till en mer kravfylld lagstiftning med ett mer integrerat snitt mot andra, mer tvingande och rättsliga åtgärder.

Det omtag vi gör när det gäller brottsbalken är ett stort perspektivskifte, där det handlar om att gå från ett ensidigt fokus på gärningsmannen till ett tydligare fokus på brottsoffer och på det omgivande samhällets behov av skydd mot grov brottslighet. Det är ett perspektivskifte som väl ändå inte kan sägas innebära att man skriver om brottsbalken från grunden. Men det är ett tydligt perspektivskifte som genomsyrar ett bredare omtag.

När det gäller familjelagstiftningen menar jag att det där perspektivskiftet redan är på väg och har varit det under väldigt lång tid. Låt oss ta två tydliga delar som Martina Johansson tar upp.

Det första är barnets perspektiv och barnrättsperspektivet, som är någonting som lagstiftningen har tillgodogjorts under flera decennier i ett slags gradvis utveckling mot ett tydligare barnperspektiv. Det andra är förstas erkännandet av att familjer ser olika ut och att också föräldraskap ser olika ut.

Det finns en utredning som vi analyserar just nu som inbegriper det vi i dag brukar beskriva som socialt föräldraskap, alltså vuxna som varken är biologiska eller juridiska föräldrar men som ändå i praktiken spelar en väldigt viktig roll som en sorts de facto-föräldrar i relation till barn.

Jag menar att perspektivskiftena redan är gjorda. De utvecklas, förstärks eller konkretiseras över tid i det lagstiftningsarbete som har pågått under lång tid och som vi också gärna vill fortsätta. Vi kan naturligtvis diskutera exakt vilket lagstiftnings tekniskt grepp vi ska ta. Jag tror att det finns olika vägar för att, så att säga, komma till ro med det och komma överens om att det är dit vi ska.

Om vi ska ta en konkret fråga gäller det just barnets ställning i rättsprocesser och barnets möjlighet att komma till tals i en rättsprocess. Det råder ingen tvekan om att utvecklingen också på det området under en längre tid har gått mot ett håll där barnet får ett större genomslag i olika rättsliga processer.

Jag vill ta fasta på utredningen *Tryggare hem för barn*, som pekar på att det finns brister i dagens ordning. Utredningen talar om olika möjligheter att förstärka barnets ställning och barnets möjlighet att komma till tals i rättsprocesserna. Nu har vi just fått in remissvar, och vi analyserar dem och ska sätta ned foten när det gäller exakt vilken väg vi ska gå.

Jag vill ändå skicka med två saker om riktningen. Det ena är att på olika sätt stärka barnets ställning i rättsprocessen. Det är det ena viktiga riktmärket för den väg som vi kommer att fortsätta att beträda. Det andra är bara brasklappen att inte göra det på ett sådant sätt att barn – om man ska se det

som stora risker för barnens bästa – dras in i sina föräldrars konflikter eller får en roll i hanteringen av sina föräldrars konflikter som i slutändan inte är till gagn för barnet utan som tvärtom riskerar att äventyra det som är bäst för barnet. Den balansgången går att hitta, och vi ska komma tillbaka och konkretisera exakt var balanspunkten ligger.

Anf. 42 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Tack, justitieministern, för svaret återigen! Man kan diskutera vad som är rätt verktyg och när man ska göra vad.

Jag tror att det finns dubbla delar. Delvis handlar det faktiskt om att ändra lagstiftningen, för om vi hela tiden behöver jobba med utredningar och justeringar för att förstärka barns rättigheter i olika situationer har inte barn tillräckligt stark rätt från första början. Barns rättigheter när det gäller familjerättsliga situationer ihop med föräldrar ligger i föräldrabalken. Är inte barnens rättigheter tillräckligt starka måste vi jobba med förändringar, och då kanske vi ska ändra på grundkällan från första början.

Jag vet att det finns ett par utredningar som jag också följer. Jag hoppas att det blir bra. Sedan är jag inte säker på att jag kommer att landa exakt likadant som ministern. Vi har ju inte riktigt samma syn i alla delar och på hur vi ska agera. Jag vill påstå att det finns situationer när vi stärker arbetet mot kriminaliteten då också oskyldiga barn drabbas.

Nej, barn ska inte dras in i de vuxnas konflikter. Men så som det hanteras i dag är barnen mitt i de vuxnas konflikter utan att ens få komma till tals. Det är inte samma sak som att barnen ska fatta beslut, men de måste få komma till tals. Här har familjerätten i kommunerna ett stort ansvar, men också våra domstolar har ett otroligt stort ansvar att se till att barnen, även små barn, får komma till tals. Sedan ska bedömningar göras och beslut fattas utifrån en utredning. Är inte domstolen nöjd med den utredning den fått får domstolen göra en egen eller begära en ny utredning för att barns rättigheter verkligen ska komma i centrum.

Om vi gör om föräldrabalken från grunden behöver vi alltså inte stärka barns rättigheter i nästa andetag.

Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Barnens rättigheter framgår ju inte bara av familjerätten i den delen. Vi har också barnkonventionen, som är svensk lag. Det handlar mer om att implementera det perspektivet i all lagstiftning som är relevant för barnen. Det fulla genomslaget för barnens rättigheter får vi alltså inte ens med ett systematiskt grepp om familjerätten.

Likafullt säger jag att detta mer är en lagstiftningsteknisk fråga. Vi är överens om vart vi ska; frågan är bara exakt med vilken metod vi ska nå dit. Jag tror mycket på den organiska, gradvisa förändringen av de olika delar i lagstiftningen som är relevanta just för att barnens rättigheter ska få ett fullt genomslag i praktiken.

När det gäller barnens ställning i vårdnadstvister håller jag naturligtvis med: Att barn blir indragna i föräldrarnas konflikter är ofrånkomligt. Säkerligen blir de också verktyg för föräldrarnas olika intressen i en vårdnadstvist – eller kan i alla fall bli det. Det är i det perspektivet det är så viktigt att se barnen som egna rättighetsbärare och att rättsordningen också värnar barnens perspektiv, barnens intressen och barnens möjligheter att komma till tals.

Låt mig ändå ta fasta på några förslag som nu ligger på bordet och som vi överväger. I utredningen *Tryggare hem för barn* pekar utredaren på att det finns brister i domstolarnas bedömningar och har olika förslag på hur man kan komma till rätta med det. Bland annat handlar det om hur man kan utveckla dagens ordning där barnets åsikter inhämtas genom personer inom socialtjänsten som har särskild kompetens för det. Man tittar också på att låta domstolar inhämta utlåtanden från sakkunniga psykologer och på andra sätt hitta ”advokater” för barnens intressen i personer som är väldigt väl lämpade och har stor erfarenhet av att tala med barn om sådana här saker.

Vi är överens om målen. Låt oss hitta gemensamma vägar framåt för att nå dem.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2022/23:390 om kriminalisering av psykiskt våld

Anf. 44 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Sanna Backeskog har frågat mig om jag och regeringen kommer att verka för att psykiskt våld ska kriminaliseras och när riksdagen i så fall kan se fram emot att få ta del av ett sådant lagförslag.

Att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är en högt prioriterad fråga för regeringen liksom för riksdagen. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem som aldrig kan accepteras. I grund och botten är det en fråga om att alla människor i vårt land har samma rätt att vara fria och att vara trygga.

Begreppet psykiskt våld är inte definierat i svensk strafflagstiftning. Enligt både Socialstyrelsens och WHO:s definitioner kan dock våld vara både fysiskt och psykiskt. Detta anknyter till hur våldsbegreppet används i flera internationella rättsliga dokument, till exempel FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor och Europarådets aktuella konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, Istanbulkonventionen.

Att psykiskt våld är ett verkligt och allvarligt problem står alltså utom allt rimligt tvivel. Psykiskt våld kan förekomma i en nära relation, tillsammans med eller utan annat våld. Det kan också förekomma i samband med hedersrelaterat våld och förtryck. Psykiskt våld sker ofta systematiskt och vid upprepade tillfällen, och det är vanligare att utsättas för psykiskt våld än fysiskt våld i en nära relation. Det är därför av stor vikt att det finns rättsliga verktyg för att bekämpa gärningar som orsakar psykisk skada eller som innebär negativ social kontroll.

Som Sanna Backeskog anger har en utredare haft i uppdrag att lämna förslag på hur det straffrättsliga skyddet mot psykiskt våld kan stärkas ytterligare. Utredaren har i promemorian *Straffansvar för psykiskt våld* gjort bedömningen att psykiskt våld till viss del redan är straffbelagt men att det finns ett behov av att stärka det straffrättsliga skyddet ytterligare. Utredaren föreslår därför att det ska införas en ny särskild brottstyp som tar sikte på just psykiskt våld.

Promemorian har remitterats, och remisstiden gick ut i november 2022. Promemorian och remissvaren bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Jag vill inte föregripa resultatet av den processen annat än genom att på nytt framhålla att den grundläggande frågan om mäns och kvinnors lika rätt till trygghet och därmed även frihet står högt upp på regeringens prioriteringslista.

Anf. 45 SANNA BACKESKOG (S):

Herr talman! Tack för svaret, justitieministern!

Här i riksdagen har de flesta av våra kollegor plockat ihop sina saker och lägger nu de sista dagarnas jobb på hemmaplan eller i Almedalen. Riksdagsledamöternas barn har haft skolavslutning och ser fram emot ett för dem evighetslångt sommarlov. Men, herr talman, våldet tar inte sommarlov. Tvärtom tenderar våldet mot kvinnor och barn att eskalera under sommaren. Ingen arbetsgivare håller koll på att kvinnan tar sig till jobbet varje dag. Ingen lärare ser barnet i ögonen och frågar hur hen mår. Sommarloven och julhelgerna som för de flesta barn skapar de allra härligaste, pirrigaste och varmaste minnena är för andra barn rena skräckupplevelser som sätter djupa och livslånga spår.

Den här interpellationsdebatten handlar om psykiskt våld. Precis som justitieministern nämner förekommer psykiskt våld i många olika former och variationer och är långt mer förekommande i nära relationer än det fysiska våldet. Många är de kvinnor som levt under våld från en man som vittnar om att det första slaget föregåtts av en lång tids psykiskt våld. Det är våld som kan skada och kränka minst lika mycket som det fysiska. Det är också genom det psykiska våldet mannen ofta upprätthållervåldsutövandet även sedan kvinnan lämnat relationen genom att utöva så kallat eftervåld.

Det psykiska våldet i nära relationer handlar om makt och kontroll. Psykiskt våld förekommer i hela samhället, i alla samhällsgrupper och i såväl samkönade som i heterosexuella relationer. Särskilt hårt kan det drabba barn, unga, hbtqi-personer, funktionsnedsatta och äldre.

Som justitieministern nämner finns det inte någon heltäckande definition av psykiskt våld, men det kan röra sig om upprepade kränkningar, att skämma ut den utsatta inför andra och att skam- och skuldbelägga.

Ofta handlar det om att man vill ta kontroll över och inskränka den utsattas livsutrymme genom att bestämma vem den utsatta får träffa eller var hon får röra sig. Det kan också röra sig om ekonomisk kontroll – att ta fullständig kontroll över en annans ekonomi och undanhålla inkomster eller att skuldsätta den utsatta och slösa bort besparingar.

Att utöva fysiskt våld mot eller till och med döda husdjur för att skada den utsatta är alltför vanligt förekommande. Det larmar länsstyrelsen om.

Eftervåldet kan även här handla om upprepade hån och kränkningar och om att prata illa om och sprida lögn om den utsatta till familj och gemensamma vänner. Många kvinnor vittnar om undanhållande av ekonomiska medel eller om att förövaren återkommande startar olika typer av processer, till exempel vårdnadstvister – allt för att hindra den utsatta att leva ett tryggt och lugnt liv efter att ha lämnat förövaren.

Psykisk misshandel handlar också om att systematiskt och upprepat kränka offret. Ofta är förövaren en väldigt manipulativ person. Det är vanligt att offret till slut börjar tro på förövarens kränkningar. Dessa kan vara riktade mot allt det som definierar personen: föräldraförmågan, intelligensen, humorn, klädstilen, sexualiteten och relationerna inom såväl privat- som arbetslivet.

Den psykiska misshandeln i en relation är den våldsytring som först visar sig. Det är också ofta det våldet som upplevs som mest kränkande, oförutsägbart och stressande.

I mitt hemlän Gävleborg är det fler kvinnor som dör till följd av mäns våld i nära relation än personer som dör i gängkontext. Det handlar i båda fallen om mycket grova och allvarliga brott.

Herr talman! Justitieministern och jag tycks vara överens om att det är angeläget att arbeta mot all form av våld, även psykiskt våld. Det är bra. Därför skulle jag vilja fråga efter ett tydligt besked från statsrådet. Vill den här regeringen att psykiskt våld ska kriminaliseras? Om ja, varför har propositionen inte lagts fram än? När kan jag och alla som tittar på debatten förvänta oss att den kommer till riksdagen?

Anf. 46 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag vill tacka min riksdagskollega för denna otroligt viktiga interpellation. Jag vill också tacka statsrådet för svaret. Det kändes bra att höra. Det var ett bra resonemang. Det slogs fast en rad saker som jag håller med statsrådet om.

Statsrådets svar drog mig tillbaka till ett arrangemang jag var på här i Stockholm, som inte är mitt hemlän. Därför var det lite annorlunda för mig. Det var ett opolitiskt arrangemang, men jag tror att initiativet kom från ett moderat oppositionsråd här i Stockholm. Där pratade vi om just jämställdhet. Många aktörer var inbjudna. Det var otroligt givande att lyssna till så många delar av samhället diskutera detta. Bland annat den här utredningen kom upp där. Man frågade sig vart den har tagit vägen och om det blir något av den. Därför tänker jag tillbaka till den kvällen.

Jag vill i detta sammanhang liksom jag gjort såväl då som vid ett flertal andra interpellationsdebatter och vid utskottssammanträden med jämställdhetsministern diskutera att det handlar om flera våldsformer. Det är bland annat det fysiska våldet. Vi ser också det som den här debatten handlar om: det psykiska våldet. Men det handlar även om det ekonomiska våldet och det sexuella våldet. Det finns alltså flera våldsformer. Det är viktigt att sätta det i en större kontext. Men det ska inte debatten i dag handla om.

Det psykiska våldet är ett omfattande problem som leder till dessa stora konsekvenser för dem som utsätts. Det finns ett stort behov av att synliggöra det i ett straffrättsligt system. Jag vill understryka flera av de delar och de stora konsekvenser som interpellanten lyfter fram, kanske framför allt att det psykiska våldet utförs systematiskt över tid, före det första slaget, innan det går över till fysiskt våld.

Vi här i riksdagen, som statsrådet inledde med att säga, men också regeringen vill att det ska stå högt upp på agendan att bryta mäns våld mot kvinnor. Med tanke på det bör det vara ett särskilt fokus på att kunna bryta det psykiska våldet i tid.

Det handlar dock även om vad en lagstiftning som kriminaliserar detta skulle kunna leda till. Det är viktigt att prata med många, framför allt den yngre generationen. Det är viktigt att våld i unga parrelationer sätts på agendan. Och människor inom olika instanser i samhället bör utbildas för att kunna bryta det. Vi måste synliggöra det på ett sätt som medför det. Jag vill understryka att det är viktigt.

Därav är det angeläget för oss att fråga statsrådet när reformen kommer att finnas på riksdagens bord. Vad är nästa steg? Det har ändå gått en tid sedan remissvaren kom in. Reformtaket har kanske inte varit jättehög än. Jag tänker därför att det borde finnas luckor för att få fram denna typ av reform.

Anf. 47 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Först och främst vill jag rikta ett stort tack till Sanna Backeskog, som har rest frågan. Stort tack även för en utmärkt beskrivning av problemets djup och vidd för de enskilda människor som berörs omedelbart men också för samhället i stort. Redan det är en utomordentligt viktig insats.

Det är helt riktigt att frågan utreddes under förra mandatperioden. Betänkandet har skickats ut på remiss, och vi har nu tagit del av remissvaren. Det här är väl min bild av svaren, och det kanske säger något om vägen framåt.

Överlag finns det en bejakande inställning till det här greppet. Jag tycker också att det kan bekräftas att det är hög kvalitet på utredningsarbetet.

Ett antal remissinstanser som ligger ganska nära vad vi kan kalla den straffrättsliga praktiken – åklagare, domstolar och andra – har hissat ett par varningsflaggor. De är egentligen av två slag. Den ena gäller det man kallar legaliteten, alltså om den nya påföljden är tillräckligt precist utformad för att kunna tillämpas i praktiken.

Den andra varningsflaggan gäller att man har pekat på Danmark, som ju redan har det här. Att andra jämförbara länder tillämpar det är för mig ett starkt argument för att ha som utgångspunkt att vi också bör göra det. Men likafullt har det praktiska genomslaget av kanske precis det här sättet att möta denna väldigt reella och allvarliga problematik inte nödvändigtvis fått den praktiska effekt som man sett framför sig.

Det är för mig inte argument som leder till slutsatsen att vi inte ska genomföra det. Men jag tror att det är förklaringen till att beredningsarbetet på departementet går ganska ordentligt på djupet för att analysera de invändningar som har kommit på ett ordentligt sätt.

Jag kan inte säga vilken dag propositionen kommer att komma. Men jag kan försäkra både Sanna Backeskog och Sofia Amløh att arbetet drivs framåt mycket målmedvetet på departementet.

Min utgångspunkt är att de problem som beskrivs är reella. Det råder nog ingen tvekan om att det finns ett större utrymme inom ramen för befintliga påföljder för att förmodligen komma åt en del av problematiken, men inte hela problematiken, som interpellanten tar upp. Det fordrar att vi hittar ett sätt att adressera det psykiska våldet i särskild ordning. Det är min riktning eller instinkt i frågan.

Jag håller gärna interpellanten och alla andra här i kammaren och riksdagen som känner ett särskilt engagemang i frågan underrättade om hur processen går framåt. Den gör det med målet att hitta en lösning som är i linje med det som föreslagits i betänkandet.

Det finns också en annan aspekt, som anknyter till det som interpellanten tog upp. Sättet som detta våld tar sig uttryck kan också vara sådant att varje enskild handling inte nödvändigtvis når upp till det som i dag är straffbart, men mönstret eller upprepningen över längre tid gör att det sammantaget är stötande om det inte går att komma åt med vår strafflagstiftning. Hur det här våldet utövas i praktiken talar starkt för att vi ska hitta en väg framåt som är i linje med innehållet i utredningen.

Jag ber att alldeles strax få komma tillbaka till några andra saker på området. Men eftersom detta var frågan fokuserade jag detta svar på det.

Anf. 48 SANNA BACKESKOG (S):

Herr talman! Jag skulle vilja att vi uppehåller oss lite extra vid barnen. Tyvärr växer barn upp med psykiskt våld, antingen som direkt utsatta eller i och med att en förälder utsätts. Det medför stor skada för det enskilda barnet men också för samhället i stort.

Vi vet att barn som utsätts för eller upplever våld i hemmet löper större risk att i vuxen ålder utsätta andra för våld eller själva bli utsatta. Vi vet också tyvärr alltför väl att precis som när det gäller våld mot kvinnor föregås oftast fysisk misshandel av psykisk misshandel.

Barns rättigheter måste ständigt bevakas och förstärkas, och det är hög tid att ta fler steg i såväl det förebyggande som det straffrättsliga arbetet. Stiftelsen Allmänna Barnhusets kartläggning från 2022 visade att 15 procent av eleverna rapporterade att de utsatts för psykiskt våld av en vuxen. 12 procent rapporterade att de utsatts av en förälder.

Ett barn från kartläggningen beskriver det så här: ”Bor bara med min pappa och han brukar ha en tendens att bli arg väldigt lätt. Det har påverkat mig negativt och gett mig ångest. Upplever hans ilska som väldigt läskig då jag känner mig osäker hemma, han har aldrig misshandlat mig fysiskt men ibland känns det som att han kan vara kapabel till det. Har blivit så paranoid att jag brukar övervaka min dörr in till mitt rum för att jag är rädd att han ska storma in och skrika på mig. På grund av det, har jag utvecklat social ångest och depression, det har påverkat mig negativt.”

Herr talman! Vi får inte svika de här barnen. Straffansvar är ett steg på vägen för barnens rätt till upprättelse, men att komma med straff är självklart inte den enda lösningen. För varje krona som satsas på rättsväsendet borde minst lika mycket satsas på det förebyggande arbetet.

Jag är orolig över det stålbad som kommuner och regioner utsätts för, för neddragningar i välfärden är det sämsta som kan hända vårt land just nu. Sverige behöver fler lärare, socionomer, fältassistenter och sjuksköterskor. Det är personer som kan arbeta förebyggande, se varenda unge och fånga upp alla tecken på att allt kanske inte står riktigt rätt till hemma – för tecknen finns oftast.

Kunskaperna om våld i nära relation och våld i hederskontext måste förstärkas i hela samhället men kanske framför allt inom rättsväsendet, i skolan, inom vården och i socialtjänsten. Jag skulle därför önska, herr talman, att justitieministern ger besked till kommuner och regioner om vilka

resurser de kan räkna med framöver för att kunna bedriva detta livsviktiga kompetenshöjande och förebyggande arbete.

Anf. 49 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet och hans departement vill fördjupa sig i de olika remissvaren. Jag ser också att det kan skilja sig lite vilket fokus remissvaren har, men jag vill ändå heja på regeringen när det kommer till att plocka en lågt hängande frukt – en reform att lägga på riksdagens bord.

Regeringen säger att brottsoffret behöver komma mer i fokus, och jag kan inte understryka det nog. Jag hoppas att det också väger väldigt tungt när en reform väl kommer på bordet och att vi verkligen understryker vikten av det och allt som sagts tidigare i den här debatten.

Jag förstår att statsrådet inte kan ge oss ett datum eller en dag i det här läget, men jag tänker att det finns ett par steg till på vägen genom Regeringskansliet till riksdagens bord. Någon typ av tidsplan är nog inte orimligt att kräva nu när vi är så rörande överens om att det här är viktigt och behöver komma på plats. Vi socialdemokrater är väldigt noga med att säga att vi tycker att detta inte ska konkurreras ut av annat våld, till exempel mäns våld mot andra män och gängkriminalitet. Det här ska inte stå tillbaka på grund av sådant.

Kommer vi att behöva stå här och ha en interpellationsdebatt om exakt ett år igen för att vi inte har fått detta på bordet? Den frågan väljer jag att ställa till statsrådet.

Anf. 50 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag vänder på steken och säger att om detta inte ligger på riksdagens bord om ett år får ni jaga mig med blåslampa här i talarstolen vid den tidpunkten. Jag vill bara bekräfta att brottsofferperspektivet är ett väldigt starkt skäl till att lagstifta mot handlingar som uppenbarligen inte fångas upp av straffrätten i dag men som vi av en rad skäl menar att hela samhället, ytterst genom staten och straffrätten, måste markera skarpt emot. Det är angeläget att hitta en väg framåt.

Jag säger att det är viktigt att göra detta noggrant, och där upplever jag inte att det är någon som säger emot. Jag läste Brås remissvar, och de pekar bland annat på Danmark där denna typ av lagstiftning redan finns, vilket är ett starkt skäl för att införa den även här. Brå undrar möjligtvis vilket praktiskt genomslag den har fått och lyfter sedan fram att den kan ha normerande eller mer symbolisk verkan. Det tycker jag kan vara viktiga skäl för lagstiftning.

Det enda kruxet är att straffrätten måste kunna tillämpas i praktiken och fungera när åklagare väcker åtal eller domstolar ska tillämpa den. Det gör att de rätt seriösa synpunkter som har kommit på den delen ändå måste beaktas och analyseras ordentligt. Men ta inte det som ett uttryck för en låg ambitionsnivå eller en annan uppfattning om riktningen! Det är bara ett uttryck för att detta är så pass viktigt att lagstiftningen måste bli så bra att den när den väl kommer också får avsedd effekt. Som sagt: Jaga mig gärna här om ett år om den vid den tidpunkten inte ligger på riksdagens bord.

Om jag får vidga perspektivet något vill jag säga att arbetet som sagt sker i ett bredare sammanhang. Det ligger mycket i synpunkten att det

finns en risk för att andra frågor hamnar i bakvattnet när vi har en samhällsutveckling med 62 dödliga skjutningar förra året, men låt mig ändå bara säga ytterligare några saker på det här området.

I det här sammanhanget ska vi också ta oss an det psykiska våldet på straffrättens område. Vi ser över kontaktförbudslagstiftningen och straffskalorna när det gäller barnfridsbrott, grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Vi har en annan utredning igång som tittar på skärpta regler för villkorlig frigivning och permission, inte minst när det gäller den typ av brottslighet som vi nu talar om.

Regler om vistelseförbud efter dom är tänkta att ge ökat skydd för den som utsätts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har skärpt direktiven till en pågående utredning i syfte att föreslå en kriminalisering av oskuldskontroller och oskuldoperationer, med tanke på att det psykiska våldet som vi talar om också sker i den hederskulturella kontexten.

I EU-sammanhang, mot bakgrund av det ordförandeskap som går in i slutsputten den här veckan, har vi drivit fram en allmän riktlinje som vi har fått alla medlemsstater att ställa sig bakom i form av ett nytt direktiv för att bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Jag vill också lyfta fram sådant som inte ligger inom det straffrättsliga området, eftersom den frågan var uppe. Vi har nyligen påbörjat arbetet med ett nytt nationellt åtgärdsprogram mot mäns våld mot kvinnor som ska gälla 2024–2026. Vi ska ta fram ytterligare en långsiktigare strategi när det gäller att förebygga och bekämpa könsrelaterat våld, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Åklagarmyndigheten har fått tydligare återrapporteringskrav i regleringsbrevet när det gäller de här frågorna – och så vidare.

Jag säger inte detta för att dra ljuset från dagens huvudfråga utan för att säga att den finns i ett bredare sammanhang som övergripande syftar till en sak: att stå upp för brottsoffren och säkerställa att våld och förtryck, oavsett hur det utövas, tas på största allvar och får precis de konsekvenser vi har rätt att förvänta oss av en modern strafflagstiftning.

Anf. 51 SANNA BACKESKOG (S):

Herr talman! Det är väldigt glädjande att justitieministern och hans parti och vi i vårt parti tar brottsofferfrågorna på största allvar.

Under en lång följd av år har Socialdemokraterna i regeringsställning steg för steg sett till att det har blivit fler poliser med bättre verktyg samtidigt som straffen har skärpts.

Polisen har förstärkt arbetet mot mäns våld mot kvinnor med 350 nya utredare. Samtyckeslagen, som gör det än tydligare att sex som inte är frivilligt är olagligt, utgör en av milstolparna. I regeringsställning skärpte vi straffen för flera sexualbrott liksom för misshandel, grov kvinnofridskränkning och överträdelse av kontaktförbud.

Det är dessutom numera straffbart att utsätta ett barn för att se och höra våldsbrott i en nära relation. Barn som utsätts för detta betraktas även i lagens mening som brottsoffer. Det här är bra, men det räcker uppenbarligen inte.

Det vore ytterst angeläget att i högre grad synliggöra det psykiska våldet även i straffrättsliga sammanhang med tanke på den påverkan och

skada som psykisk misshandel får på en utsatt person. Jag och mitt parti vill se ny lagstiftning mot psykisk misshandel.

Det behövs också en brottsofferlag som samlar och förstärker brottsoffers rättigheter. Jag vet att Moderaterna och Socialdemokraterna är helt överens om det.

Nu pågår mycket gott arbete runt om i landet. Polis och socialtjänst krockar arm för att förebygga och upptäcka våld. Men jag tror att vi även behöver koppla på regionerna tydligare. Mödravården, barnhälsovården, hälsocentralen och psykiatrin är kanske de viktigaste institutionerna för samverkan. För detta behöver välfärden pengar. Man behöver bättre förutsättningar för att kunna delta i det förebyggande arbetet.

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för en viktig och konstruktiv debatt. Jag känner mig försiktigt positiv till att våra partier ska kunna samverka i en kraftsamling mot de grova brott som drabbar främst kvinnor och barn inom hemmets väggar.

Anf. 52 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag vill än en gång tacka interpellanten Sanna Backeskog för att hon har lyft upp en utomordentligt viktig fråga i kammaren i dag och att hon även har satt ljuset på det lagstiftningsarbete som pågår mot bakgrund av den utredning som blev klar före jul och som har remitterats.

Jag vill bekräfta riktningen i hela lagstiftningsarbetet på det område som berör förtryck och våld som drabbar kvinnor och barn och för den delen även män i vissa utsatta situationer. Jag hoppas hitta breda allianser i Sveriges riksdag för det angelägna lagstiftningsarbetet.

Nu råkar jag vara justitieminister och är ansvarig för den straffrättsliga delen, men låt mig bekräfta att det är uppenbart att även andra delar av samhället måste mobiliseras för att både förebygga och förhindra brottslighet som denna. När den väl äger rum måste tillräckligt högkvalitativt underlag också tas fram så att man kan använda de straffbestämmelser som finns i lagstiftningen. Juridiken är en del, men det är helt avgörande att få fram vad som faktiskt har hänt för att lagstiftningen ska ha verkligt liv och genomslag i den delen.

Stort tack för möjligheten att få diskutera en viktig fråga i dag! Låt oss återkomma till varandra under arbetets gång i såväl detta som i annat lagstiftningsarbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2022/23:397 om kriskommission mot våldet

Anf. 53 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Rasmus Ling har frågat mig om jag har för avsikt att försöka sluta en bred parlamentarisk överenskommelse för att arbetet mot våldet ska bli en gemensam uppgift för alla oss som är folkvalda och för alla samhällets aktörer samt om regeringen kommer att hörsamma Polisförbundet och tillsätta en parlamentarisk kriskommission mot våldet, med

syfte att ta fram en långsiktig handlingsplan som kan löpa över flera mandatperioder.

Låt mig först bara konstatera att Sverige befinner sig i ett exceptionellt allvarligt läge, och jag delar den bild som bland andra Polisförbundet har gett uttryck för. Den organiserade brottsligheten är systemhotande och måste tryckas tillbaka med hela samhällets samlade kraft.

Utvecklingen kommer att ta tid att vända och det krävs en ordentlig kursomläggning. Jag delar därför också uppfattningen att vi har ett stort behov av nationell samling och att ta ett långsiktigt grepp.

En parlamentarisk kommission med alla partier i riksdagen riskerar dock bara att bromsa och skapa nya låsningar. En stor del av det reformarbete som regeringen nu genomför består av helt nödvändiga åtgärder och lagförändringar som sorterades bort i de så kallade gängsamtal som fördes under den förra mandatperioden.

Nu krävs konkret handling och en konsekvent politik som kan bryta gamla mönster. Det förutsätter samarbete mellan många aktörer, men det måste ske i effektiva och ändamålsenliga former.

Regeringen arbetar intensivt med att ta fram en nationell strategi mot organiserad brottslighet. En sådan samlad strategi har inte funnits tidigare. Regeringen tar även fram en skrivelse som anger inriktningen för det socialpreventiva brottsförebyggande arbetet. Detta sker parallellt med arbetet att slå samman och uppdatera de nationella strategierna mot terrorism och våldsbejakande extremism.

I detta strategiarbete involveras kommuner, regioner, myndigheter, företrädare för civilsamhället, forskare, andra experter och så vidare.

Regeringen har också inrättat ett råd mot organiserad brottslighet som består av cheferna för de centrala brottsbekämpande myndigheterna. Det är navet för ett samarbete som under en 18-månadersperiod syftar till att få precision och kraft i den omläggning av politiken som nu görs.

Och det viktiga arbetet med partierna i riksdagen sker löpande, lämpligast i etablerade strukturer inom ramen för justitieutskottets arbete. Veckan före midsommar bjöd jag också in förstanamnen i justitieutskottet från samtliga riksdagspartier till ett möte i Farsta här i Stockholm där polisen gav en lägesbild mot bakgrund av den senaste tidens tragiska skjutningar och sprängningar. Också företrädare för lokalsamhället, stadsdel, civilsamhälle och så vidare var med på detta viktiga möte.

Jag ser fram emot ett brett stöd i riksdagen för de åtgärder vi nu vidtar, och jag välkomnar alla förslag som ytterligare kan stärka insatserna mot de kriminella gängerna.

Ingen uppgift är viktigare än att återupprätta människors trygghet och värna vårt fria och öppna samhälle.

Anf. 54 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Till att börja med vill jag tacka justitieminister Strömmer för svaret. Jag uppskattar också att han tar sig tid att debattera trots att det är efter midsommar. Situationen vi har att hantera tar dessvärre inte sommarledigt.

Jag vill börja med några delar i svaret som jag tycker är bra. Jag passar även på att tacka för inbjudan till Farsta som vi fick i förra veckan. Jag tror att det fanns ett stort värde i det även om vi var där snarare för att lyssna

till de aktörer som fanns på plats än för att diskutera politik. Jag tror också att det var uppskattat av dem som var där.

De delar av svaret som rör en ny nationell strategi är positiva. Jag ser fram emot att det ska bli klart. Det är också bra att så många och så olika aktörer bjuds in i arbetet. Det gäller såväl kommuner och regioner som forskare, civilsamhälle och så vidare. Det är något som behövs, och jag ser fram emot att ta del av det.

Det nationella råd som har inrättats kan ha en viktig roll. Det här har även gjorts tidigare i olika former; den samlande kraften hos myndigheter blir stark när man samarbetar. Exempelvis tar man fram en årlig lägesbild. Det jag saknar är de kommunala företräddarna. Man kanske inte kan bjuda in alla 290 kommuner, men det finns organisationer, som SKR, som skulle kunna vara företrädda i ett sådant sammanhang.

Så långt det positiva, men vilken del av svaret som gör mig besviken är uppenbart: att regeringen säger nej till den kriskommission som Polisförbundet efterlyste.

Som skäl anför justitieministern i huvudsak risk för låsningar och inbromsning. Jag tycker faktiskt att det är en farhåga som är obefogad, åtminstone om man ser vad en sådan kommission skulle kunna göra. Jag ser inte att det innebär att man behöver enas om all politik. Men man kan göra ett försök att komma så långt som man faktiskt kan. Det har gjorts blocköverskridande uppgörelser mellan partier tidigare där man hittar gemensamma nämnare, ger och tar och ser vad man kan enas om. Då blir också genomslaget starkare.

Den nuvarande högerregeringen har en knapp men ändå tydlig majoritet. Man kommer att få igenom de propositioner som man lägger fram, så det är inte för den sakens skull man behöver bredare förankring. Men problemet som vi har med gängskjutningar ser ju tyvärr ut att vara inte bara den här mandatperioden utan en längre tid framåt.

Jag vill också hinna ställa en fråga, herr talman, innan tiden löper ut.

Sedan en tid tillbaka har vi lagstiftning gällande kommunernas skyldighet att ansvara för det brottsförebyggande arbetet, något som jag tycker är väldigt bra. Det har också varit efterlängtat av kommunerna. Nu är vi i en ekonomisk situation där det saknas resurser. Många kommuner tvingas planera för nedskärningar på grund av hur det ser ut, och man har inte fått något besked om hur det ska se ut med det statliga bidraget till nästa år. En konkret fråga: Vad är justitieministerns besked till de kommuner som planerar att dra ned på viktiga verksamheter som också har en tydlig koppling till det brottsförebyggande arbetet?

Anf. 55 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Rasmus Ling, för en viktig fråga!

Vi har ett starkt gemensamt intresse av att mobilisera hela samhället kring den helt avgörande uppgiften för vårt land, nämligen att återupprätta tryggheten för medborgarna, för brottsoffer och för deras anhöriga, att förebygga att brott över huvud taget äger rum och i förlängningen att värna det fria och öppna samhället för alla medborgare. Det är det som i grund och botten äventyras, och det är i grund och botten det som gör det berättigat att tala om den här brottsligheten som systemhotande.

Jag är också för effektiva och ändamålsenliga sätt att samarbeta mellan olika politiska aktörer och andra. Det är därför jag nu pekar på framtagandet av den nya nationella strategin mot den grova organiserade brottsligheten, där det som sagt finns ett stort antal aktörer som är med i processen.

Så sent som före midsommar hade jag ett möte med SKR och ett representativt urval av landets kommuner för att få input i strategiarbetet. De kommer att fortsätta vara involverade i arbetet under hösten, men inte bara de. Även regionerna har en väsentlig roll. Även andra aktörer har en viktig roll – civilsamhället, forskarsamhället, expertis och annat.

Även riksdagen kommer på olika sätt att involveras i arbetet, och jag tycker att det finns utarbetade arbetsformer för det, nämligen samspel mellan regering och riksdag, utbyten av det här slaget, det konkreta arbetet med lagstiftningsfrågor i utskotten och så vidare.

När det gäller just kommissionsformatet har vi dessvärre en beprövad erfarenhet, och det är de samtal som fördes under förra mandatperioden i ett liknande format. Till att börja med var inte alla partier inbjudna, och när det kom till kritan gick det inte att komma överens på bredden därför att väldigt mycket av det som var nödvändigt och som hade bitit på den här brottsligheten om det genomförts tidigare sorterades bort i de samtalen.

Jag ska lista några frågor som var viktiga för oss att få med men som sorterades bort av bland annat S och MP och andra som utgjorde majoriteten då: en riktad lönesatsning på polisen, betald polisutbildning, en särskild satsning för att rekrytera administrativ stödpersonal för att frigöra polisiära resurser, dubbla straff för gängkriminella, visitationszoner, vistelseförbud som en särskild och egen påföljd, sänkt gräns för obligatorisk häktning så att alla brott med straffminimum om fängelse i ett år omfattas, en särskild satsning på övervakningskameror, ett kronvitnesssystem, ett system med anonyma vittnen, slopad straffrabatt för vuxna mellan 18 och 21 generellt, inte bara för grova brott, och så vidare.

Mycket av detta utgör stommen i det program som vi nu genomför. Jag säger egentligen inte det här i överdrivet polemiska syften, utan jag säger det därför att det gäller att hitta format som är effektiva. Jag menar att väldigt mycket av det som sorterades bort under förra mandatperioden i kommissionsliknande format är sådant som är alldeles nödvändigt i den omläggning som nu sker om vi ska ha en chans att vända den här utvecklingen. Det är därför jag välkomnar samspel om strategier och välkomnar samspel och utbyte mellan regering och riksdag i etablerade former. Men jag värnar också det handlingsutrymme som regeringen måste ha för att kunna göra det som nu måste göras för att vi ska kunna vända utvecklingen.

Allra sist ett svar på den raka frågan om det brottsförebyggande arbetet: Den 1 juli kommer lagstiftningen på plats. Då tillförs 25 miljoner i öronmärkta medel. Sedan blir det 50 miljoner i öronmärkta medel årligen för kommunernas del och ett särskilt uppdrag till Brå att vara understödjande för kommunerna i det arbetet.

Långsiktigt kan vi bara säkra resurser till kommunerna genom att fler kommer i arbete och vi knäcker inflationen. Det arbetet pågår för fullt.

Anf. 56 RASMUS LING (MP):

Herr talman! När det gäller gängsamtalet var det så att vi inte fick med alla partier som var inbjudna på en överenskommelse; det är helt riktigt.

Anledningen till att det blev så kommer vi säkert inte att komma överens om. Jag menar att det var för att Moderaterna och Kristdemokraterna inte ville enas. Alla partier satt och förde de här diskussionerna. Man försökte inte nå ända in i kaklet utan lämnade bordet innan dess, mest troligt på grund av att man inte ville att Sverigedemokraterna skulle vara ensam opposition i de frågorna.

Flera av de exempel som justitieministern tar upp är sådant som faktiskt har genomförts. Alla propositioner som nu har lagts på riksdagens bord härrör ju från 34-punktsprogrammet, till exempel de om vistelseförbud och kronvittnen. Lönesatsningen var kanske inte med där, men den påbörjades förra mandatperioden. Sedan fanns det andra frågor där vi inte var överens, det är helt riktigt, till exempel visitationszoner och anonyma vittnen. Men en stor del av de här sakerna har vi faktiskt varit eniga om hela tiden. Det avspeglas också när vi röstar om de propositionerna i riksdagen, som vi gjort nu under våren.

Herr talman! Jag tycker som sagt inte att vi nödvändigtvis behöver enas om allt. Men om vi sitter ned och diskuterar kan det ju faktiskt vara så att det kommer fram nya idéer, att vi hittar minsta gemensamma nämnare och att vi förstår resonemang på ett annat sätt än när det är hetlevrade debatter. Jag tycker att det är väldigt synd att det avfärdas på det här sättet, även mot bakgrund av att det här är något som vi behöver ha långsiktighet i och samla fler aktörer kring än bara de politiska partierna.

Herr talman! När det gäller kommunsektorn och de pengar som anslags för den här lagen är det inte oviktigt med 25 miljoner och den trappan de kommande åren. Men det brottsförebyggande arbetet i kommunerna är väldigt mycket större än så. Kommunsektorn behöver 24 miljarder från staten för att upprätthålla den nuvarande kvaliteten i sina verksamheter. De behöver den uppräknningen, har SKR anført, och i det sammanhanget är 25 miljoner småpotatis. Det handlar om att man ska slippa skära i skolan, i socialtjänsten och i andra verksamheter som också har ett alldeles uppenbart brottsförebyggande syfte. Utbildning och socialtjänst har självklart andra syften, men den brottsförebyggande aspekten i att en unge klarar sin skolgång kan faktiskt inte överskattas.

I det perspektivet borde kommunerna få besked från regeringen att de inte behöver planera neddragningar utan kan förbereda sin budget, som de flesta ska besluta under hösten, på ett sådant sätt att de kan åtminstone bibehålla – helst utveckla, naturligtvis, men åtminstone bibehålla – den verksamhet som de har. Jag tycker att det är synd att det inte har kommit något tydligt sådant besked från regeringen.

Anf. 57 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag får först bekräfta det som Rasmus Ling säger. De pengar som är öronmärkta just för det lagstadgade ansvaret och Brås uppdrag i förhållande till kommunerna när det gäller det brottsförebyggande arbetet är naturligtvis inte svaret på de breda välfärdsutmaningarna eller de breda brottsförebyggande uppgifter som kommunerna ägnar sig åt. Likafullt är detta naturligtvis också viktigt, kopplat till just den konkreta lagstiftning som Rasmus Ling tog upp.

Med detta sagt har regeringen varit tydlig med att kommunerna inför höstens budget kommer att få klara och tydliga besked från regeringen om

hur regeringen kommer att använda statsbidragen i förhållande till kommunerna.

Jag tror också att var och en ser att det som nu också händer är att även kommunernas pengar tappar i värde. Man får kort sagt mindre för pengarna, på grund av inflationen. Det är klart att det är en mycket tydlig svensk erfarenhet historiskt att om man inte lyckas knäcka inflationen spelar det ingen roll hur mycket pengar man öser in, för dessa pengar kommer att bli allt mindre värda. Regeringens fokus ligger nu helt och hållet på att knäcka inflationen och på att återupprätta en tydlig arbetslinje så att fler människor kommer i arbete och den gemensamma kakan därigenom kan växa.

En viktig del av uppgiften lokalt kommer naturligtvis att vara att ytterligare förstärka det brottsförebyggande arbetet på bredden. Då talar vi inte uteslutande om enskilda projekt, utan det handlar om skola och socialtjänst – de breda välfärdsverksamheterna.

Jag vill också när det gäller samspelet i riksdagen säga att jag som sagt verkligen välkomnar ett utbyte. Jag kan försäkra att varje god idé som lyfts fram om hur vi ska kunna vända utvecklingen, oavsett vilket parti den kommer från, kommer att värderas på ett seriöst och konstruktivt sätt av den här regeringen.

Jag välkomnar ett ännu närmare utbyte mellan regeringen och, i mitt fall, justitieutskottet som den naturliga arenan för detta utbyte. Jag pekar återigen på det breda strategiarbetet, som involverar våra politiska partier i kommunerna, på bredden – redan nu men i ännu högre grad under hösten som kommer.

Sedan vill jag ändå, av belysande skäl, säga att jag tror att det är oerhört viktigt att en regering i detta läge har ett handlingsutrymme att göra det som är nödvändigt, även om det inte betyder att man är överens om allt. Man måste ju ha en majoritet för sina förslag.

Vi har under våren kommit med några konkreta lagstiftningsförslag som Miljöpartiet inte har ställt sig odelat positivt till. Det har gällt ordningsvakterna, som jag tror är utomordentligt viktiga för kommunernas eget brottsförebyggande arbete. Det har gällt utökade befogenheter för polis och tull i gränsnära områden – utomordentligt viktigt brottspreventivt, det vill säga för att kunna förebygga att brottslighet äger rum. Där har Miljöpartiet satt sig på tvären.

Vi har flera viktiga förslag som kommer. Det handlar om anonyma vittnen, som jag tror kommer att vara ett bland flera verktyg för att bryta upp en helt förlamande tystnadskultur, som utöver att den ofta omöjliggör brottsupplösning också är en röta som angriper hela vårt rättssamhälle, när människor inte vågar tala med våra rättsvårdande myndigheter. Det handlar om visitationszoner och andra konkreta verktyg som vi vet har varit centrala i strategier i andra länder som har lyckats vända utvecklingen, som exempelvis Danmark.

Det handlar alltså som sagt om utbyte och samspel, gärna med bibehållet handlingsutrymme att också göra sådant som är nödvändigt även om det inte går att få med sig alla åtta partier i Sveriges riksdag på det. Vi måste sätta samhällsproblemen främst och hitta effektiva, ändamålsenliga arbetsformer i det syftet.

Anf. 58 RASMUS LING (MP):

Herr talman! När det gäller frågan om ordningsvakter kanske justitieministern noterade att vår invändning framför allt gällde utbildningstiden. Där kanske regeringen tog vår kritik till sig, eller så hade man planerat det ändå. Jag vet inte, men jag väljer att se det positivt. Vi fick i alla fall en vecka senare besked om att utbildningstiden skulle förlängas på det sätt som vi hade beskrivit i vår motion.

Det finns andra frågor. När det gäller anonyma vittnen kommer vi att ha olika uppfattningar. Jag har den uppfattning som Gunnar Strömmer hade för några år sedan. Jag är övertygad om att det gör mer skada än nytta – samma sak med visitationszoner.

Låt oss ha en debatt om de frågorna! Det är naturligtvis majoriteten som kommer att avgöra, men jag är fortsatt övertygad om att det finns fler frågor än man kan tro – om än inte alla – som vi faktiskt kan få till en bred samsyn om. Varför inte försöka?

Slutligen, herr talman, är det bra att man i den nationella strategin involverar alla dessa aktörer. Men när det gäller det nationella rådet handlar det om generaldirektörer vid statliga myndigheter. Involvera kommunerna i detta! Jag sa det många gånger till justitieministerns företrädare. Involvera kommunerna i det myndighetsgemensamma arbetet, och se till att man utnyttjar den kraft och den kunskap som finns kommunalt! Detta görs inte av sig självt, men det är möjligt att göra.

Miljöpartiet kommer i varje läge att vara konstruktivt. Vi kommer också att granska och vara i opposition. Vi kommer att lägga fram egna förslag. Men vi är beredda att lyssna. Det betyder inte att vi köper allt, men vi har samma målbild på detta område; så är det inte på alla politiska områden. Men vi vill faktiskt ha ett tryggare, säkrare samhälle, och då finns det möjlighet att enas kring förslag där vi tycker ganska lika.

Anf. 59 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack till Rasmus Ling för att han lyft den viktiga frågan om både samhällsproblemet med den organiserade brottsligheten och vad som är effektiva former för samspel mellan olika viktiga aktörer.

Jag vill gärna ta fasta på det möte ute i Farsta som vi båda bevistade före midsommar, där vi träffade företrädare för den lokala politiken – som jag helt delar Rasmus Lings uppfattning om. Man bör ha ett kommunalrådsperspektiv på det mesta här i livet; då kommer utfallet i praktiken ofta att bli ännu bättre.

Jag tar också fasta på hela det civila samhället, som var på plats – alltifrån idrottsföreningar till kyrkor och andra, som spelar en utomordentligt väsentlig brottspreventiv roll men också, som i fallet Farsta, har en viktig roll i krishantering och krisstöd till det omgivande samhället i samband med fruktansvärda händelser som den som skedde där för några veckor sedan.

Jag vill alltså på ett allmänt plan verkligen bejaka både samspel och ett respektfullt utbyte. Jag vill gärna upprepa vad jag sa tidigare: Alla som har konstruktiva förslag på hur man kan vända utvecklingen när det gäller den organiserade brottsligheten, med skjutningarna och sprängningarna som de mest brutala uttrycken – upp med dem på bordet bara! Väck initiativ i riksdagen och dra mig till utskottet! Jag är säker på att vi kan hitta ett mycket konstruktivt utbyte där.

Min erfarenhet säger dock att vi ska våga vila på våra etablerade arbetsformer och att breda kriskommissioner kan innebära en byråkratisk belastning som kostar mer än den smakar. Men detta förtar inte på något sätt det som också min instinkt säger mig: Ju bredare stöd det går att få, här i kammaren och på andra håll, för olika åtgärder ägnade att bryta den destruktiva utveckling vi är inne i sedan många år tillbaka, desto bättre för Sverige. Vi låter detta bli den avslutande noten för i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:405 om barn som blivit utsatta för allvarliga brott

Anf. 60 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Sanna Backeskog har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att säkerställa att barn som blivit utsatta för allvarliga brott får sina rättigheter tillgodosedda, i synnerhet när det gäller den lagstadgade utredningstiden. Hon har även frågat vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att motverka de regionala skillnader som finns när det gäller rättstillämpningen för barn som blivit utsatta för brott.

Regeringen lägger nu om rättspolitiken och stärker brottsofferperspektivet i hela rättsväsendet. Den som har utsatts för brott ska alltid kunna räkna med stöd från samhället. Detta är såklart särskilt viktigt när det handlar om barn. När brott mot barn utreds måste det ske med särskild hänsyn till barns utsatta situation. Därför är det som huvudregel åklagare med särskild kompetens som hanterar dessa utredningar. En nära samverkan med bland andra polisen, sjukvården och socialtjänsten sker också i de barnahus som numera finns på de flesta orter i landet där åklagarkammare finns.

Självklart ska lagstadgade utredningstider hållas, och barn som har blivit utsatta för brott ska möta en enhetlig rättstillämpning och få stöd av samhället, oavsett var i landet barnet bor eller brottet begås. Att den lagstadgade utredningstiden ändå överskrids kan ha olika orsaker. Det kan ligga ett intresse i att försöka belysa dem, så att man kan hitta rätt väg framåt när det gäller att lösa problemen.

En orsak kan vara att de brott som barn utsätts för i flera avseenden har blivit mer komplexa att utreda. Det gäller inte minst internetrelaterade sexualbrott. Inflödet av brottsmisstankar om brott mot barn har också ökat stadigt under de senaste åren. Bara mellan 2021 och 2022 ökade inflödet med 10 procent. Den 1 juli 2021 infördes också ett helt nytt brott, barnfridsbrott. Under 2022 kom det in drygt 40 000 brottsmisstankar som avsåg brott mot barn. Av dessa avsåg närmare en fjärdedel det nya brottet barnfridsbrott.

En annan orsak till att den lagstadgade utredningstiden överskrids kan vara att de brottsutredande myndigheterna har bristfälliga resurser och verktyg i förhållande till sitt uppdrag. Som en del i den stora omläggningen av svensk rättspolitik genomför regeringen just nu ett mycket omfattande arbete med att stärka såväl Polismyndigheten som Åklagarmyndigheten. Förstärkningarna handlar både om stora ekonomiska resurstillskott och om nya och viktiga verktyg. Satsningen på att öka antalet anställda inom Polismyndigheten med sammantaget 10 000 personer till och med 2024 löper

vidare som en grund för den stärkta och utvecklade polisverksamheten. Vidare har Åklagarmyndigheten tack vare ökade anslag kunnat rekrytera och utbilda fler åklagare. Antalet åklagare har ökat kraftigt, från cirka 990 åklagare år 2019 till dagens cirka 1 200 åklagare.

Jag delar frågeställarens uppfattning att de regionala skillnaderna i fråga om utredningar av brott mot barn är mycket bekymmersamma. En särskild utredare har nyligen lämnat förslag på en nationell strategi som bland annat tar sikte på att säkerställa en enhetlig tillämpning över landet i fråga om bemötande och skydd för barn men också tillgång till barnahus och barnförhållare. Förslagen är nu ute på remiss, och svaren ska vara inne i början av augusti.

Regeringen har lagt och kommer fortsatt att lägga stort fokus på brottsofferfrågor under de kommande åren. Det gäller inte minst barn som blivit utsatta för allvarlig brottslighet.

Anf. 61 SANNA BACKESKOG (S):

Herr talman! Tack, justitieministern, för svaret! När jag går in i den här interpellationsdebatten om barn som utsatts för allvarliga brott gör jag det inte för att söka konflikt eller polarisering eller för att vinna politiska po-
änger. Jag gör det för barnen – våra barn, alla barn som är allas barn. Och jag tvivlar inte på att jag och mitt parti och justitieministern och hans parti har samma mål i den här frågan: att inget barn i Sverige ska behöva utsättas för brott. Men när det ändå sker ska samhällets samlade resurser finnas där för att bevaka barnets rättigheter och säkerställa skydd, stöd och upprät-
telse. Det är därför jag har denna interpellationsdebatt i dag.

Jag tänker på de barn som växer upp med gängkriminalitet i familjen eller runt knuten. Vi får inte heller glömma de barn som kontrolleras och är utsatta för hedersförtryck. Och vi får inte glömma alla de barn som i dag runt om i vårt land, från alla samhällsgrupper och alla kulturer, i de dyraste lyxvillorna eller de slitnaste hyresrätterna utsätts för grova brott på den plats där de borde vara som tryggast: i hemmet.

För två veckor sedan kom Rädda Barnen med en rapport om barn som har utsatts för allvarligt brott. Enligt lag ska polis och åklagare utreda all-
varliga brott mot barn inom 90 dagar. Men många barn får vänta betydligt längre än så. Rapporten visar att vart tredje barn har fått vänta mer än 90 dagar på beslut om åtal. Dessutom går utvecklingen åt fel håll.

Detta får allvarliga konsekvenser för barnen. Rädda Barnen har upp-
märksammat flera fall där långa utredningstider har stått i vägen för hjälp som stödsamtal och traumabehandling från barn- och ungdomspsykiatrin som barnet behöver och har rätt till. Barnen kan tvingas vänta på insatser från socialtjänst, vilket i sin tur kan innebära att hemmiljön blir direkt far-
lig, exempelvis om den misstänkte förövaren är en förälder barnet bor hos. I de fall där förövaren är en närstående till barnet är risken för ångest sär-
skilt stor. Suicidrisken är förhöjd.

Det är också vanligt att barnet börjar tvivla på sig själv och på om det hen blivit utsatt för inte var fel ändå. Det kan innebära att barnet tappar tilliten till vuxenvärlden och för rättsväsendet. Leder sedan utredningen inte till lagföring riskerar vi att barnet inte vågar berätta om det utsätts för brott igen.

En viktig princip i ett demokratiskt och rättssäkert land är, som justitie-
ministern sa, att det inte ska spela någon roll vem du är eller var i landet

du bor. Du som är brottsoffer ska ha likvärdiga rättigheter som alla andra som blivit utsatta för brott. Det borde särskilt gälla barn, som kan ha svårt att föra sin talan och att besitta kunskap om rättssystemet och sina egna rättigheter. Trots detta visar Rädda Barnens rapport att de regionala skillnaderna är stora. Det gäller både hur väl tidsfristen hålls och hur stor andel av brotten som lagförs.

Även FN:s barnrättskommitté pekar ut kommunala och regionala skillnader för brottsutsatta barn i rättsväsendet som ett område där Sverige måste vidta åtgärder för likabehandling.

Fru talman! Det är tydligt att mer måste göras för att barn som har utsatts för allvarliga brott får det skydd, det stöd och den upprättelse de har rätt till. Barn som har utsatts för ett allvarligt brott ska inte bli svikna också av samhället genom en alldeles för lång väntan och utdragen process.

Ett system där barn som utsätts för allvarliga brott hanteras olika beroende på var i landet de bor kan inte accepteras. Jag är glad att justitieministern delar min uppfattning. Då vill jag fråga justitieministern: När kan vi vänta oss att få se någon ändring?

Anf. 62 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig återigen bekräfta vikten av den frågeställning som Sanna Backeskog tar upp. Vi har i dag diskuterat olika aspekter av brottsoffers ställning i rättsprocessen. Det här är en utomordentligt viktig del av det. Vi har tidigare i dag diskuterat barns möjligheter att komma till tals eller att få sina rättigheter tillgodosedda i olika tvister. Då har det handlat om vårdnadstvister och andra sådana frågor. Men nu handlar det om när barn har blivit utsatta för brott.

Låt mig nämna några saker som jag tror är väldigt betydelsefulla för att komma till rätta med problematiken. Först handlar det om att förstå varför skillnader uppstår mellan olika delar av landet och för den delen också generellt. Jag kan se en svårighet att leva upp till de tidsgränser som vi har satt upp när det gäller barn i ljuset av att de är särskilt utsatta.

En sådan faktor är som sagt brottslighetens karaktär. Jag tycker att införandet av det nya barnfridsbrottet var välkommet. Det är i sin tur kopplat till ett annat brott, nämligen att man exempelvis ser en pappa slå en mamma eller något liknande. Då kan vi se att utredningstiderna för barnfridsbrottet hänger ihop med hur lång tid det tar att utreda det brott som så att säga sker vuxna emellan.

Det finns en rad sådana faktorer som möjligtvis kan förklara en del av problemen, även om det inte förklarar hela problematiken. Då får man nog titta på hur man rent praktiskt arbetar med de här frågorna.

När jag fördjupar mig i detta kan jag hitta åtminstone ett par tre konkreta frågor som vi från regeringens sida måste följa upp med polis och åklagare. En sådan gäller att brottsbekämpande myndigheter har utvecklat metoder för att arbeta med brottsutsatta barn i utredningar. Även om detta är resultatet av en metodutveckling som har skett brett och gemensamt inom myndigheterna har den sannolikt fått genomslag i olika grad i olika delar av landet. Det är en sådan fråga som vi måste följa upp.

En annan är naturligtvis detta med resurser, inte minst i regioner där till exempel gängskjutningar och annan grov våldsbrottslighet tar mycket resurser i anspråk. Där kan det vara så att det tar resurser som skulle kunna ha använts för att utreda brott där barn är offer. Det finns också i vissa

delar av landet brist på barnförhållare, vilket skulle kunna vara en sådan faktor.

Detta handlar om metodologi, hur man arbetar med dessa frågor i olika delar av landet, men det handlar naturligtvis också om resurssättning. Där vill jag från regeringens sida säga två saker.

Det ena är att resurssättningen, resurstillväxten, när det gäller hela rättsväsendet kommer att behöva fortsätta under kommande år, inte bara för att möta utmaningarna från den grova organiserade brottsligheten utan också för att man ska ha resurser för att ta hand om annan viktig brottslighet, inte minst den som vi talar om i dag.

Det andra är att vi från regeringens sida i myndighetsdialog med relevanta myndigheter och på andra sätt kan följa upp de frågor som jag nu lyft fram. Det handlar om metodfrågor, resursfrågor, tillgången på barnförhållare och hur man arbetar metodiskt för att komma åt de regionala skillnader som uppenbarligen finns och som inte är acceptabla.

Anf. 63 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! En av orsakerna som nämnts till de långa handläggningstiderna och de regionala skillnaderna är att det råder brist på erfarna barnutredare och barnförhållare i vissa polisområden och i vissa delar av landet. Likadant är det med barnahus. De finns på allt fler ställen i landet, men det är fortfarande inte heltäckande.

Barnahus, där rättsväsendet, hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan samlas runt barnet, i stället för att barnet ska flyttas runt och berätta sin historia gång på gång, borde vara en rättighet för varje barn som har utsatts för brott.

Jag vill särskilt ta upp den brist på kompetens som såväl Rädda Barnen som andra barnrättsorganisationer och våra kvinnojourer och brottsofferjourer har lyft under en längre tid. Att arbeta med barn som har utsatts för brott kräver erfarenhet, kompetens, värme och evidensbaserade arbetsmetoder. Handlar fallet om barn som har utsatts för grooming och övergrepp över internet krävs också kunskap i barns språk över nätet. I Rädda Barnens rapport påpekas vikten av att barnförhållaren kan följa berättelsen när barnet pratar om adda och ghosta eller reels och stories. Om man saknar kunskap om barns digitala verklighet märker barnet det och kan tappa förtroendet, vilket hämmar hela berättelsen.

Fru talman! Sverigedemokraterna och Moderaterna pratar mycket om sitt paradigmskifte, men det duger inte att bara komma med höjda straff. Det är en för enkel åtgärd. Den leder dels till fulla fängelser och sämre förutsättningar att arbeta återfallsförebyggande, dels till långa kötider för straffverkställighet. Och det är inte till gagn för brottsoffret.

För många brottsoffer finns det andra värden som är minst lika viktiga. Det de allra flesta brottsoffer nog önskar mest är att de inte alls hade blivit utsatta för brott. Värdet av det brottsförebyggande arbetet kan inte över-skattas. När man väl blivit utsatt för brott måste man få den hjälp och det stöd som krävs. Menar regeringen allvar med brottsofferperspektivet behöver man se till att kunskap, resurser och kapacitet ökas såväl hos polis och åklagare som hos socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Fru talman! Därför vill jag ta tillfället i akt att uppmana statsrådet, regeringen och Sverigedemokraterna att hörsamma Sveriges Kommuner och Regioners krav och tillföra mer resurser till välfärden. Det är nämligen i kommunerna som det viktigaste brottsförebyggande arbetet sker.

Jag ser allvarligt på risken för att arbetet för barns rättigheter på bred front helt måste avstanna till förmån för ensidigt repressiva åtgärder.

Fru talman! Jag vill därför fråga justitieministern hur han ser på kommunernas möjligheter att arbeta brottsförebyggande nu när resurserna uppenbarligen inte räcker till. Jag undrar också hur justitieministern ämnar agera för att rätt kompetens ska finnas på rätt plats, så att barn som har utsatts för allvarliga brott kan få stöd, skydd och upprättelse.

Anf. 64 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig först säga något om frågan som reses i interpellationen, frågan om barns ställning i rättsprocessen när de har utsatts för allvarliga brott. Där vill jag ändå peka på två tydliga saker som regeringen kan göra.

Det ena är att säkerställa att resurssättningen av hela rättsväsendet – polis, åklagare och även i övrigt – fortsätter och att tillväxten resursmässigt kommer att säkras även under kommande år.

Det andra är att följa upp de mer konkreta aspekter som vi har varit inne på här i direkt dialog med inte minst polismyndighet och åklagarmyndighet. Det gäller metodfrågor, bristen på barnförhållare och andra frågor som mer handlar om hur man arbetar med dessa frågor inom ramen för myndigheterna.

Jag vill också peka på en utredning som vi nu har tagit del av. Det är ett betänkande som tar sikte just på en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Den tar upp många av dessa frågor. Det gäller inte minst vilka åtgärder som måste till för att det ska bli en bättre likvärdighet i fråga om hur barn bemöts som brottsoffer i olika delar av landet. Vi arbetar nu med detta underlag och ska återkomma med konkreta slutsatser.

Sedan ska jag bredda diskussionen till det brottsförebyggande arbetet. Det är klart att det är en lite tacksam, ska vi säga, debattvist att ställa det straffrättsliga mot det brottsförebyggande. Till att börja med menar jag att straff har en väldigt viktig brottspreventiv effekt, det vill säga tillräckligt tydliga straff har en brottspreventiv effekt. De har inte nödvändigtvis en återfallsförebyggande effekt men absolut en preventiv effekt.

Brottsupplärning är kanske inte något som normalt sett finns under paragrafen brottsförebyggande, men vi vet att risken att bli upptäckt när man begår brott har en väldigt brottsförebyggande effekt. Väldigt mycket av det som ibland lite ensidigt beskrivs som den repressiva sidan av politiken har alltså också en utomordentligt viktig brottsförebyggande funktion.

Men med det sagt vågar jag också påstå att snittet mellan sociala och rättsliga insatser alltid är betydelsefullt. Det har nog aldrig varit så betydelsefullt som det är i dag. Det gäller i synnerhet om vi talar om den grova organiserade brottslighetens insocialisering av barn och unga i kriminella gäng. Jag tror att det kommer att krävas en väldigt omprövning över hela linjen, där de sociala insatserna och de rättsliga insatserna måste integreras på ett helt annat sätt än i dag.

Jag har till exempel lyft 15-årsgränsen, som genomsyrar vår lagstiftning och som är väldigt problematisk både för socialtjänsten och för de brottsbekämpande myndigheterna. De brottsbekämpande myndigheterna kan inte ge en tillräckligt tydlig konsekvens för barn under 15 år som begår allvarliga brott. Man får inte använda hemliga tvångsmedel på det sätt som är nödvändigt om man ska klara upp brott. Socialtjänsten får inte sätta in öppna insatser mot barn under 15 år om inte föräldrarna är med på noterna. Det är något som vi nu förändrar från den 1 juli. Det är utomordentligt viktigt.

Det är en rad olika lagstiftningsfrågor. Det handlar om sekretessfrågorna, som i grund och botten handlar om att riva sekretesshinder mellan polis, socialtjänst och skola för att de ska kunna lägga upp den information de sitter på och gemensamt tackla problemen. Det finns en rad olika frågor där det är helt nödvändigt att integrera det traditionellt brottsbekämpande med det traditionellt brottsförebyggande, inte minst för att vi ska kunna både skydda barn och rädda barn från allvarlig brottslighet.

Min talartid har precis runnit ut, men jag lovar att starta nästa inlägg med att kommentera de ekonomiska resurserna.

Anf. 65 SANNA BACKESKOG (S):

Fru talman! När Socialdemokraterna satt i regeringsställning tog vi flera viktiga och av barnrättsorganisationer uppskattade steg för att stärka barns rättigheter och möjligheter. Vi ökade anslaget till brottsoffer- och kvinnojourer, vilka gör livsviktiga insatser för våldsutsatta kvinnor och barn. Vi införde lex Lilla hjärtat för att stärka barns rättigheter vid familjehemsplaceringar. Vi införde också det särskilda barnfridsbrottet, som innebär att det numera är straffbart att utsätta ett barn för att bevitna brott i en nära relation. En av våra stoltaste dagar var när riksdagen röstade ja till vårt förslag att barnkonventionen skulle bli svensk lag.

Men detta räcker uppenbarligen inte. Barns rättigheter måste ständigt bevakas och förstärkas. Jag tycker att det är hög tid att ta fler steg. Barn som blivit utsatta för allvarliga brott ska inte bli svikna ytterligare en gång. Vi vill att barnahus ska finnas i hela landet. Vi vill se en samlad brottsofferlag som förtydligar och stärker brottsoffers rättigheter, och den brottsofferlagen bör extra tydligt beakta barns särskilt utsatta ställning. Där hoppas jag på samverkan oss emellan.

Rädda Barnens rapport visar med all önskvärd tydlighet att barn som blir utsatta för allvarliga brott behöver bättre stöd. De lagstadgade tiderna för utredning måste hållas, och kvaliteten måste vara hög i hela landet. Det behövs också resurser till kommuner och regioner, så att barnen kan få det stöd och den hjälp som de behöver.

Jag vill tacka justitieministern för en viktig debatt. Våra barn, alla barn som är allas barn, förtjänar samhällets samlade resurser för en trygg nutid och framtid.

Jag passar på att önska en trevlig sommar.

Anf. 66 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Sanna Backeskog för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor i dag.

Jag bekräftar att det gjordes viktiga saker under förra mandatperioden och att det finns mycket kvar att göra innan vi har kommit till ett läge där

vi med gott samvete kan säga att vi har gjort allt som krävs för att värna brottsoffer i stort och inte minst barn som har utsatts för brottslighet.

Låt mig säga något om den konkreta fråga som Sanna Backeskog har lyft upp i dag. Jag kommer tillbaka till vikten av att barn som utsätts för brott ska bemötas med särskilda resurser, särskilt kunnande, särskilt stor erfarenhet och med respekt för tiden. Tiden är en särskilt betydelsefull faktor när det gäller barn som på olika sätt är föremål för rättsprocesser. Det är utomordentligt viktigt att arbets- och resurssätta brottsbekämpande myndigheter på ett sådant sätt att de kan prioritera barnen och följa upp de viktiga aspekter vi har diskuterat i dag.

Här handlar det om alltifrån metodfrågor till bristen på barnförhållare och annan specialistkompetens och om att i konkurrensen mellan olika slags angelägen brottslighet säkerställa att den brottslighet som drabbar barn prioriteras på ett lämpligt och nödvändigt sätt. Det arbetet är utomordentligt viktigt att fortsätta.

Dagens utbyte är en fin startpunkt – om inte en startpunkt så åtminstone en hållplats på vägen – för det arbetet. Jag ser fram emot att samspela med alla partier i riksdagen i det viktiga arbetet framåt.

Jag får kvittera hälsningen om en fin sommar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 21 juni

2022/23:408 Användning av pengar från det kommunala utjämnings-systemet

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till statsrådet *Erik Slottnér* (KD)

2022/23:409 Visering för iranier och garantier för vistelse i Sverige

av *Ola Möller* (S)

till statsrådet *Maria Malmer Stenergård* (M)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 juni

2022/23:807 Åtgärder för en fungerande järnväg

av *Ulrika Heie* (C)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:808 Ett testamentsregister

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

Prot. 2022/23:130
26 juni

2022/23:809 Travmomsen

av *Helena Vilhelmsson* (C)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:810 En ny tandläkarutbildning i Jönköping

av *Carina Ödebrink* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

2022/23:811 Tillgång till elnätsstolpar

av *Monica Haider* (S)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2022/23:812 Ändringar i International Health Regulations

av *Elsa Widding* (-)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:813 Ändringar i International Health Regulations

av *Elsa Widding* (-)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:814 Effekterna på demokratin av Världshälsoorganisationens ökade befogenheter

av *Elsa Widding* (-)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:815 Kontanthantering om kriget kommer

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

2022/23:816 Lockarps kyrka

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

den 22 juni

2022/23:817 Fångutväxling med Iran

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:818 Uppdatering av riksintressen för hamnar

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:819 Förutsättningar för flickor att nå sin fulla potential

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 21 juni

2022/23:758 Surrogatarrangemang i Sverige

av *Laila Naraghi* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2022/23:777 Miljöfrågor som nedprioriteras till förmån för klimatmål

av *Elsa Widding* (-)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

**2022/23:759 Arbetsförmedlingens nya rutiner för beslut om arbets-
träning och förstärkt arbetsträning**

av *Ciczie Weidby* (V)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:769 Arbetsförmedlingens upphandlade tjänster

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:766 Betänkandet Tryggare hem för barn

av *Nadja Awad* (V)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:767 Föräldrars ovillkorliga rätt till umgänge

av *Nadja Awad* (V)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:760 Staplade bidrag

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2022/23:778 Miljökonsekvenser av vindkraft

av *Elsa Widding* (-)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:762 Industrifisket i Östersjön

av *Andrea Andersson Tay* (V)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:770 Torkans påverkan på landets livsmedelsproduktion

av *Mikael Larsson* (C)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:761 Skattebefrielsen för biogas

av *Matilda Ernkrans* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:768 Markering mot Azerbajdzjan

av *Erik Hellsborn* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:771 Fritidsbåtmuseet i Härnösand

av *Anne-Li Sjölund* (C)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2022/23:772 Fritidsbåtmuseet i Härnösand

av *Amanda Lind* (MP)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2022/23:765 Beredskap för bränder

av *Fredrik Olovsson* (S)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2022/23:763 Ökade varsel

av *Kristoffer Lindberg* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

**2022/23:775 Kustnära storskaliga vindkraftsparkers konsekvenser
för fisket**

av *Beatrice Timgren* (SD)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:793 Framtiden för Höga Kusten Airport

av *Peter Hedberg* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:791 Fastigheter som är anslutna till elnätet via järnvägen
av *Anne-Li Sjölund* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:790 Tillämpning av penningtvättslagstiftningen

av *Ali Esbati* (V)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2022/23:779 Omplacering av elever som begått sexuella kränkningar
av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2022/23:782 Köp av utsläppsrätter för att nå målen i klimatlagen till 2030

av *Isak From* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:789 Vindkraftens särbehandling

av *Elsa Widding* (-)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:783 Barnfattigdom

av *Anna Wallentheim* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2022/23:784 Arbetslivskriminalitet och utstationeringslagen

av *Jim Svensk Larm* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2022/23:785 Fossilfri järn- och stålproduktion

av *Peter Hultqvist* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:780 Hinder för tillförsel av effekt i elnätet

av *Linnéa Wickman* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:788 Skattereglerna för vindkraften

av *Elsa Widding* (-)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:781 Åtgärder för att förbereda Sverige på extremväder

av *Jytte Guteland* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:774 Antisocialt dominansbeteende

av *Pontus Andersson* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:787 Blockaden av det politiska systemet i Nordirland

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:786 Regeringens vilja att uppnå klimatmålen

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:773 Arbetsmarknadspolitiskt råd utan arbetsmarknadens parter

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:794 Boende och umgänge vid dödligt och allvarligt våld mot den andra föräldern

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 40 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 13 anf. 61 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om hänvisning av motion till utskott	1
Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN	1
§ 2 Justering av protokoll	2
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen.....	2
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 5 Meddelande om namnändring	2
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 7 Svar på interpellation 2022/23:350 om arbetsmarknadspolitiska prioriteringar	2
Anf. 2 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	2
Anf. 3 TERESA CARVALHO (S).....	3
Anf. 4 SERKAN KÖSE (S)	4
Anf. 5 SOFIA AMLOH (S).....	5
Anf. 6 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	6
Anf. 7 TERESA CARVALHO (S).....	7
Anf. 8 SERKAN KÖSE (S)	8
Anf. 9 SOFIA AMLOH (S).....	9
Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	9
Anf. 11 TERESA CARVALHO (S).....	10
Anf. 12 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	11
§ 8 Svar på interpellation 2022/23:363 om minskade resurser till Arbetsförmedlingen	12
Anf. 13 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	12
Anf. 14 SERKAN KÖSE (S)	12
Anf. 15 TERESA CARVALHO (S).....	13
Anf. 16 JIM SVENSK LARM (S)	14
Anf. 17 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	15
Anf. 18 SERKAN KÖSE (S)	16
Anf. 19 TERESA CARVALHO (S).....	17
Anf. 20 JIM SVENSK LARM (S)	18
Anf. 21 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	19
Anf. 22 SERKAN KÖSE (S)	20
Anf. 23 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	20
§ 9 Svar på interpellation 2022/23:366 om etableringsjobb.....	21
Anf. 24 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	21
Anf. 25 SOFIA AMLOH (S).....	22
Anf. 26 TERESA CARVALHO (S).....	23
Anf. 27 JIM SVENSK LARM (S)	24

Anf. 28 SERKAN KÖSE (S).....	24
Anf. 29 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	25
Anf. 30 SOFIA AMLOH (S).....	26
Anf. 31 TERESA CARVALHO (S).....	27
Anf. 32 JIM SVENSK LARM (S).....	27
Anf. 33 SERKAN KÖSE (S).....	28
Anf. 34 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	28
Anf. 35 SOFIA AMLOH (S).....	29
Anf. 36 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	30
§ 10 Svar på interpellation 2022/23:381 om lagstiftningen om barns rättigheter	30
Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	30
Anf. 38 MARTINA JOHANSSON (C).....	31
Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	32
Anf. 40 MARTINA JOHANSSON (C).....	34
Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	35
Anf. 42 MARTINA JOHANSSON (C).....	36
Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	36
§ 11 Svar på interpellation 2022/23:390 om kriminalisering av psykiskt våld.....	37
Anf. 44 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	37
Anf. 45 SANNA BACKESKOG (S).....	38
Anf. 46 SOFIA AMLOH (S).....	39
Anf. 47 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	40
Anf. 48 SANNA BACKESKOG (S).....	41
Anf. 49 SOFIA AMLOH (S).....	42
Anf. 50 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	42
Anf. 51 SANNA BACKESKOG (S).....	43
Anf. 52 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	44
§ 12 Svar på interpellation 2022/23:397 om kriskommission mot våldet	44
Anf. 53 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	44
Anf. 54 RASMUS LING (MP).....	45
Anf. 55 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	46
Anf. 56 RASMUS LING (MP).....	47
Anf. 57 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	48
Anf. 58 RASMUS LING (MP).....	50
Anf. 59 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	50
§ 13 Svar på interpellation 2022/23:405 om barn som blivit utsatta för allvarliga brott.....	51
Anf. 60 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	51
Anf. 61 SANNA BACKESKOG (S).....	52
Anf. 62 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	53
Anf. 63 SANNA BACKESKOG (S).....	54
Anf. 64 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	55
Anf. 65 SANNA BACKESKOG (S).....	56
Anf. 66 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	56

Prot. 2022/23:130	§ 14 Anmälan om interpellationer	57
26 juni	§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	57
-----	§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	58
	§ 17 Kammaren åtskildes kl. 14.42.	61